

**ПУБЛІЧНИЙ ЗВІТ
ГОЛОВИ ДЕРЖАВНОГО
АГЕНТСТВА ЛІСОВИХ
РЕСУРСІВ УКРАЇНИ ЗА 2023 РІК**

ЗМІСТ

I. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЛІСІВ ТА ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ	3
II. РЕЗУЛЬТАТИ РОБОТИ ТА АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ	5
2.1. Лісове господарство, відтворення лісів	6
2.1.1. Збереження біологічного різноманіття в лісах та розвиток ПЗФ	8
2.1.2. Лісова сертифікація	9
2.1.3. Національна інвентаризація лісів	11
2.2. Охорона і захист лісів	11
2.2.1. Охорона лісів від незаконних рубок	11
2.2.2. Охорона лісів від пожеж	14
2.2.3. Захист лісів від шкідників і хвороб	17
2.2.4. Лісозахисні підприємства	20
2.3. Використання лісових ресурсів	21
2.3.1. Реалізація деревини на аукціонах	21
2.3.2. Електронний облік деревини	23
2.3.3. Будівництво лісових автомобільних доріг	24
2.3.4. Капітальні інвестиції в основні засоби виробництва	24
2.4. Мисливське господарство	25
2.5. Наукова діяльність	27
2.6. Міжнародна діяльність	29
2.7. Робота з громадськістю	31
2.8. Нормотворча робота	32
2.9. Кадрова робота	34
2.10. Робота із запобігання та виявлення корупції	36
III. ВИКОРИСТАННЯ КОШТІВ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ	37
IV. ОРГАНІЗАЦІЙНА ІНФОРМАЦІЯ	40
V. СТРАТЕГІЧНІ ЗАВДАННЯ 2023 ТА ПЕРСПЕКТИВИ 2024	41
5.1. Цифровізація лісової галузі	43
5.2. Збільшення площі лісів та відтворення лісових ландшафтів	44
5.3. Створення, будівництво та розширення лісових селекційно-насіннєвих центрів	46
5.4. Плани на 2024 рік	47

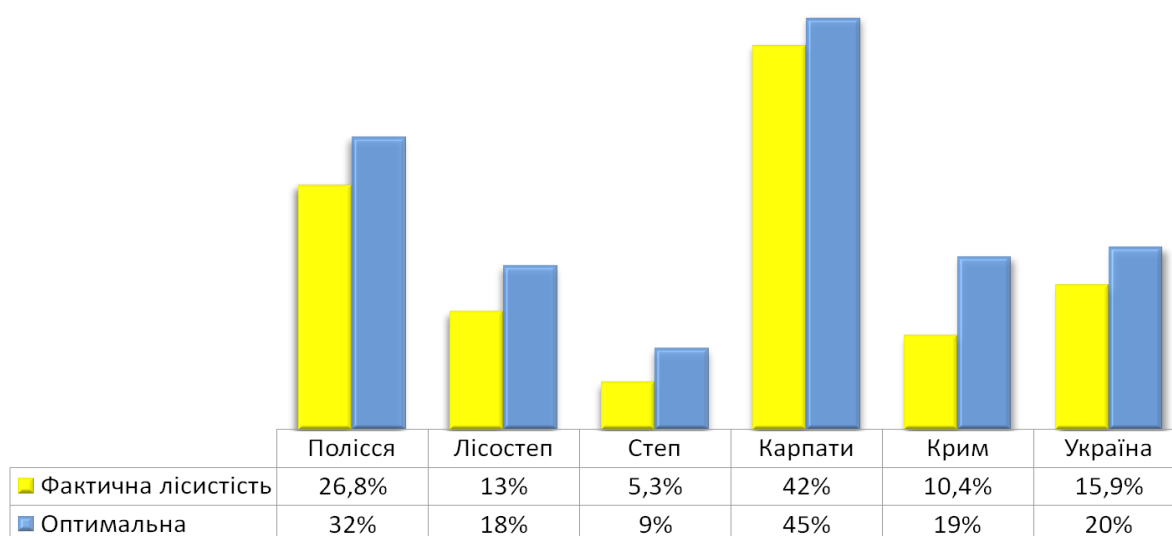
I. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЛІСІВ ТА ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ

Загальна площа лісових ділянок, що належать до лісового фонду України, становить 10,4 млн. га, у тому числі вкриті ліською рослинністю 9,6 млн. га.

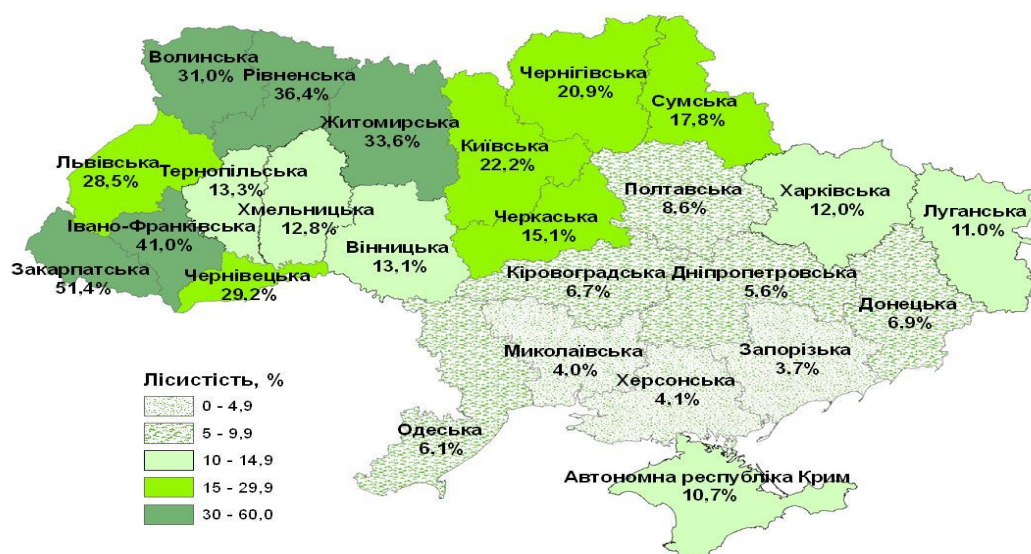
Лісистість України становить 15,9%. Умови для лісовирощування в Україні україн неоднорідні, тому ліси поширені територією держави нерівномірно.

Лісистість у різних природних зонах має значні відмінності й не досягає оптимального рівня, за якого ліси найпозитивніше впливають на клімат, ґрунти, водні ресурси, протидіють ерозійним процесам, а також забезпечують одержання більшої кількості деревини.

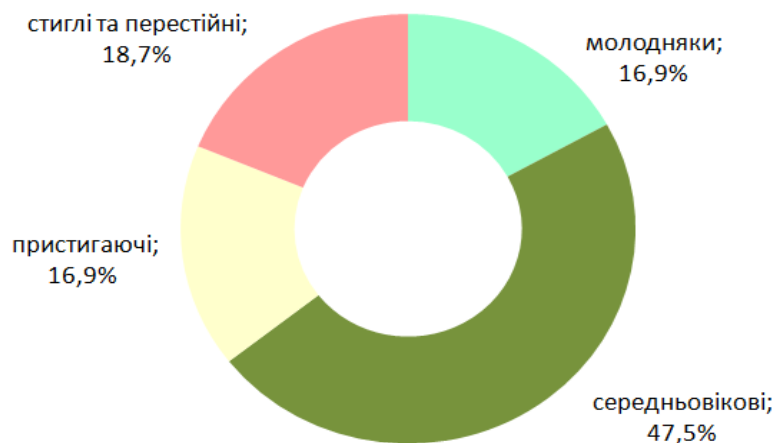
Лісистість території України за природними зонами

Лісистість території України у розрізі адміністративно-територіальних одиниць

Більше половини лісів країни є штучно створеними та потребують посиленого догляду.

У віковій структурі переважають середньовікові насадження, частка стиглих та перестиглих насаджень 18,7%. Середній вік лісів становить понад 60 років, відбувається поступове старіння лісів, що призводить до погіршення їх санітарного стану.

Ліси України сформовані понад 30 видами деревних порід, серед яких домінують сосна, дуб, бук, ялина, береза, вільха, ясен, граб, ялиця. Хвойні насадження займають 43% загальної площі, зокрема, сосна – 35%. Твердолистяні насадження становлять 43%, зокрема, дуб і бук – 37%.

Запас деревини в лісах оцінюється в межах 2,3 млрд. м³.

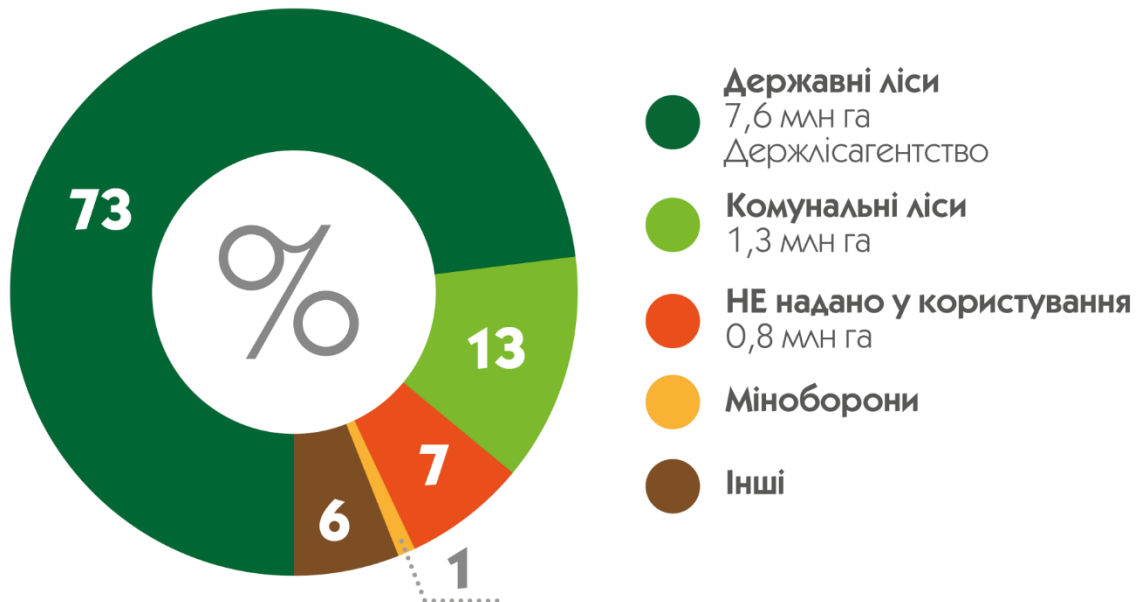
За рік в лісах України в середньому приростає 35 млн. м³ деревини. Середньорічний приріст деревини на 1 га у лісах Держлісагентства дорівнює 3,9 м³ на 1 гектар і коливається від 5,0 м³ в Карпатах до 2,5 м³ у Степовій зоні.

Відбувається поступове збільшення запасу, що підтверджує значний економічний і природоохоронний потенціал наших лісів.

У лісах України запас на 1 гектарі складає близько 235 м³, зокрема у лісах Держлісагентства – близько 251 м³ (10-те місце в Європі, в Польщі – 288 м³, в Швеції – 131 м³).

Відповідно до Земельного та Лісового кодексів ліси України можуть перебувати у державній, комунальній та приватній власності.

Відомча підпорядкованість лісів України

Переважна більшість лісів перебуває у державній власності. У процесі розмежування земель до комунальної власності можуть бути віднесені близько 1,3 млн. га (13%) земельних ділянок лісгосподарського призначення, що знаходяться у постійному користуванні комунальних підприємств, підпорядкованих органам місцевого самоврядування. Частка лісів приватної власності складає менше 0,1% загальної площі лісових земель. Близько 800 тис. га лісових земель не надані в користування. В Україні історично сформована ситуація з закріпленням державних лісів за численними постійними лісочористувачами (для ведення лісового господарства ліси надані в постійне користування підприємствам, установам і організаціям кількох десятків міністерств і відомств). За відомчим підпорядкуванням, найбільша площа лісових земель (близько 73%) належить до сфери управління Держлісагентства.

II. РЕЗУЛЬТАТИ РОБОТИ ТА АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ

Розпочата росією війна проти України щодня ставить під загрозу екологічну безпеку тисяч людей. Це також завдає значної шкоди лісам та іншим природним ландшафтам, перешкоджає веденню лісгосподарської діяльності в країні.

Загалом із 24 лютого 2022 року від воєнних дій майже 30% лісів зазнало різного ступеню шкоди.

Слід зазначити, що на окупованих та деокупованих територіях через ліси переміщується важка військова техніка, в лісах знаходяться військові частини, в

лісах ведуться активні бойові дії. Це призводить до серйозних порушень лісових екосистем, а також забрудненню ґрунтів та вод.

Повна оцінка втрат лісу на деокупованих територіях неможлива через забруднення лісів вибухонебезпечними предметами та потенційні ризики для життя працівників.

За оперативною інформацією площа деокупованих (звільнених), а також на яких ведуться (велися) активні бойові дії, крім тимчасово окупованих земель лісового фонду підприємств, установ і організацій, що належать до сфери управління Держлісагентства, складає близько 1,0 млн. гектарів. Загалом потребують розмінування близько 0,5 млн. гектарів лісів на підконтрольній владі України території. Лишається невідомою ситуація щодо забруднення лісів вибухонебезпечними предметами на тимчасово окупованих землях лісового фонду, орієнтовно на площі 0,8 млн. га лісів.

Проблемою є те, що площа замінованих територій збільшується, при цьому ліси належать до третьої категорії в черзі розмінування. Здійснення сталого управління лісами можливе лише після спеціального підтвердження доступності відповідної території.

Відповідно до національного законодавства, розмінування проводиться спеціальними органами, які ліцензовані Міністерством оборони України або Державною службою з надзвичайних ситуацій.

Слід також враховувати обмежену кількість кадрів і належного обладнання для розмінування лісів.

Середня площа лісових пожеж різко зросла через неможливість своєчасного доступу до лісу, відсутність авіаційної підтримки та відсутність належного обладнання.

2.1. ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО, ВІДТВОРЕННЯ ЛІСІВ

Державними лісогосподарськими підприємствами, що належать до сфери управління Державного агентства лісових ресурсів України у 2023 році проведено відтворення лісів на площі 35,2 тис. га. З них методом садіння і висівання лісу в лісовому фонді – 27,4 тис. га, в тому числі лісорозведення на землях наданих в постійне користування (створення нових лісів) – 5,9 тис. га. Природне поновлення відбулось на площі 7,8 тис. га.

Відтворення лісів у 2023 році у порівнянні із 2022 роком збільшилось на - 3,1 тис. га (або на 9,7 %).

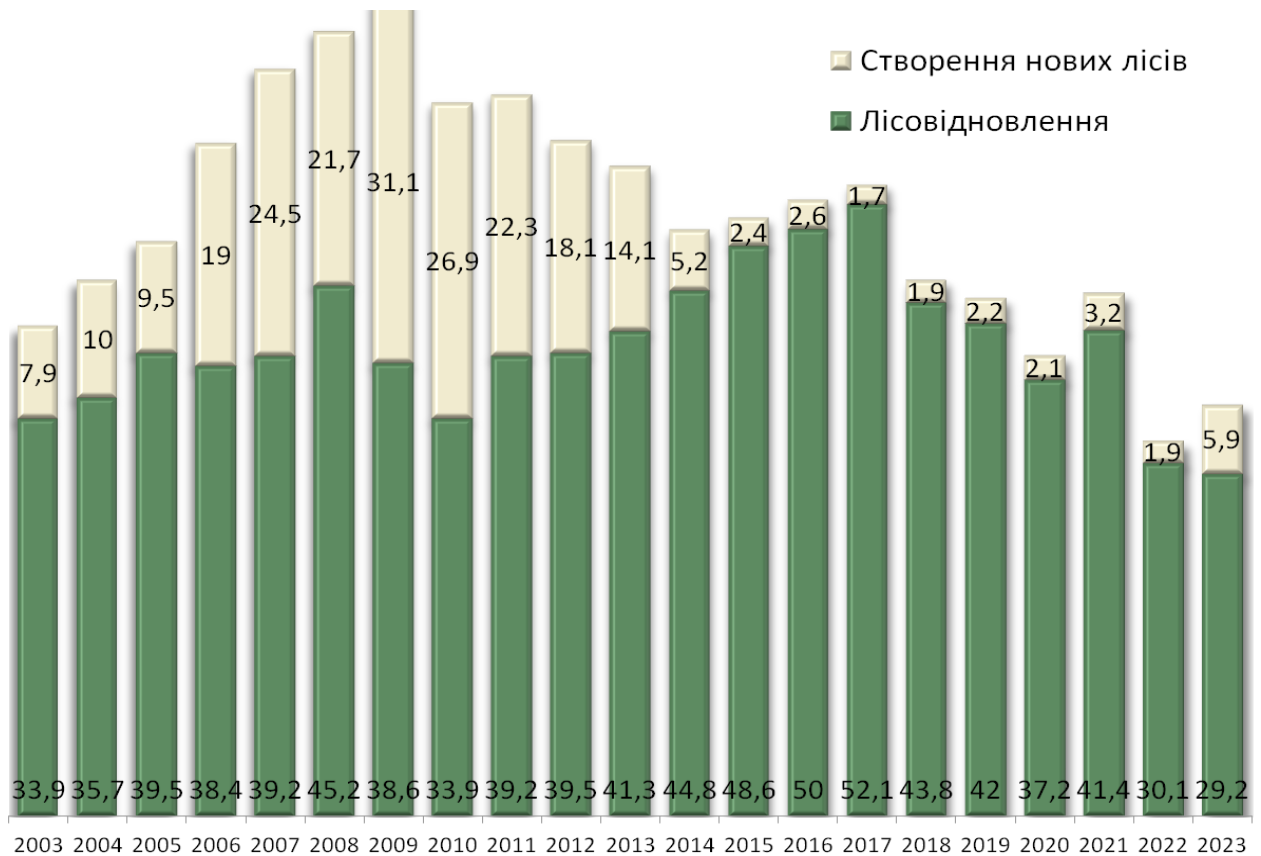
В 2023 році державними лісогосподарськими підприємствами, що належать до сфери управління Держлісагентства в рамках виконання програми Президента України «Зелена країна» висаджено 197,5 млн. дерев.

Всього з початку виконання програми висаджено 465,0 млн. дерев, що становить 46,5% виконання.

Окрім того, впродовж 2023 року державними підприємствами, установами та організаціями проведено заготівлю лісового насіння в кількості – 636,0 тонн, що на 93,5 тонни (або 28,3 %) більше порівняно з 2022 роком.

Державними лісогосподарськими підприємствами, що належать до сфери управління Держлісагентства, станом на 01.01.2024 р. направлено 3756 (у тому числі по самозалісених ділянках 2245) клопотань до органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування щодо передачі земельних ділянок державної та комунальної форм власності у постійне користування на загальну площу 94257,5 га (у тому числі по самозалісених ділянках 64406,8 га).

Обсяги створення лісів підприємствами Держлісагентства, тис.га

Із загальної кількості направлених клопотань станом на 01.01.2024 р. отримано 2146 відповідей (у тому числі по самозалісених ділянках – 1321) на загальну площу 65779,7 га (у тому числі по самозалісених ділянках – 42619,0 га), із них отримано позитивних відповідей – 910 (у тому числі по самозалісених ділянках – 508) на загальну площу 26745,6 га (у тому числі по самозалісених ділянках – 13646,9 га) та отримано витягів із Державного реєстру речових прав на нерухоме майно у кількості 510 (в тому числі по самозалісених ділянках - 415) на загальну площу 8214,6 га (у тому числі по самозалісених ділянках 7113,6 га).

З часу утворення ДП «Ліси України» станом на 01.01.2024 було направлено 884 (у тому числі по самозалісених ділянках 727) клопотання до об'єднаних територіальних громад та органів виконавчої влади щодо передачі самозалісених та виявлених земель для створення нових лісів до складу ДП «Ліси України» на загальну площу 34295,0 га (у тому числі по самозалісених ділянках 24687,9 га).

Із загальної кількості направлених клопотань вже отримано 436 відповідей (у тому числі по самозалісених ділянках – 316) на загальну площу 19191,4 га (у т.ч. по самозалісених ділянках – 13110,5 га), із них позитивних відповідей 231 (у т.ч. по самозалісених ділянках – 141) на площу 10689,6 га (у тому числі по самозалісених ділянках – 5909,9 га).

В той же час, відповідно до статті 57¹ Земельного кодексу України територіальними органами Держлісагентства направлено 1771 клопотання до органів виконавчої влади чи органів місцевого самоврядування щодо віднесення земельних ділянок до самозалісених на загальну площу 1,9 млн га.

Із загальної кількості направлених клопотань станом на 01.01.2024 погоджено органами виконавчої влади чи органами місцевого самоврядування щодо віднесення земельних ділянок до самозалісених на загальну площу 28,9 тис. га.

Протягом 2023 року державними підприємствами Держлісагентства здійснюються заходи із формування і оздоровлення лісів відповідно до планових завдань.

2.1.1. Збереження біологічного різноманіття в лісах та розвиток природно-заповідного фонду

Лісові ландшафти в структурі природно-заповідного фонду України (ПЗФ) займають провідне місце. Кожен другий заповіданий гектар в Україні – землі лісогосподарського призначення, або ліси на інших категоріях земель. Практично у всіх регіонах заповідність в лісах вища, ніж загальнодержавна.

На сьогодні лісів, що належать до сфери управління Держлісагентства, уже заповідано близько 17%. Слід відмітити, що за 40 років площа територій та об'єктів природно-заповідного фонду в лісах Держлісагентства збільшилась в 4 рази (площа із 315 тис. га у 1978 р. - до 1,3 млн. га у 2023 р. і заповідність відповідно із 5,5% до 17%). І це, не враховуючи природних заповідників (83 тис. га), які були передані у 2021 році до Міндовкілля відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України від 23.12.2020 № 1628, а також площі лісів, що вилучені під об'єкти ПЗФ та надані у постійне користування установам Міндовкілля.

У лісах, що належать до сфери управління Держлісагентства, створено понад 3,5 тис. територій та об'єктів ПЗФ загальною площею близько 1,3 млн. га:

- на площі 0,14 млн. га - 8 природоохоронних установ (7 національних природних парків (НПП) і 1 господарство-парк;
- на площі 1,2 млн. га (величезна територія з обмеженою господарською діяльністю, яка вимагає значних витрат) - заказники, заповідні урочища, регіональні ландшафтні парки тощо, а також частини природоохоронних установ, які не вилучені із постійного користування підприємств Держлісагентства.

У 2023 році Держлісагентство погодило проекти розпоряджень Кабінету Міністрів України, згідно з якими передбачена зміна цільового призначення земельних ділянок із категорії земель лісогосподарського призначення на категорію земель природно-заповідного та іншого природоохоронного призначення (майже 16,6 тис. га) з метою подальшої передачі їх у постійне користування:

Карпатському біосферному заповіднику площею 2653,3 га (розроблені Закарпатською ОВА);

НПП «Кременецькі гори» площею 2783,679 га (розпорядженням КМУ від 21.03.2023 № 236-р погоджена зміна цільового призначення земельних ділянок);

НПП «Нижньосульський» площею 533,9014 га (розпорядженням КМУ від 30.06.2023 № 583-р погоджена зміна цільового призначення земельних ділянок);

НПП «Бойківщина» площею 10622,9976 га (розпорядженням КМУ від 29.09.2023 № 866-р погоджена зміна цільового призначення земельних ділянок»).

Частина територій і об'єктів ПЗФ знаходяться в зоні бойових дій або на тимчасово окупованій території, де призупинено господарську діяльність і відсутня можливість провести обстеження та надати інформацію щодо пошкоджень (Донецька, Луганська, Запорізька, Миколаївська, Херсонська, Харківська області).

Частина територій ПЗФ пошкоджена внаслідок будівництва фортифікаційних споруд, де обстеження неможливі у зв'язку з обмеженим доступом (Волинська, Рівненська, Житомирська, Київська, Чернігівська, Сумська, Харківська області).

Непроста ситуація і в тих заповідних об'єктах, які пережили окупацію. Тут на першому місці стоїть проблема розмінування територій (Житомирська, Київська, Сумська, Чернігівська та Харківська області). Наявні обсяги пошкоджень будуть встановлені після обстежень, які можна буде провести лише після розмінування територій.

2.1.2. Лісова сертифікація

Лісова сертифікація – оцінка відповідності системи ведення лісового господарства встановленим міжнародним вимогам щодо управління лісами та лісокористування на засадах сталого розвитку. Метою лісової сертифікації є забезпечення економічно, екологічно і соціально збалансованого ведення лісового господарства шляхом виконання відповідних загальновизнаних і таких, що заслуговують на довіру, стандартів.

За даними державного спеціалізованого господарського підприємства «Ліси України» станом на 01.01.2024 р. **4,65 млн. га** у 96 філіях мали статус FSC-

сертифікованих. У 2023 році даний статус отримало 3 філії на площу 0,59 млн. га.

Військова агресія РФ проти України за умов трансформації суспільства та тривалих реформ загострила існуючі виклики забезпечення сталого лісогосподарювання, ускладнюючи функціонування лісового сектору та збільшуючи ризики цілісності системи FSC.

Збереження FSC сертифікації стало можливим завдяки активній позиції міжнародних членів FSC від України та прихильності цінностям інших учасників системи. Внесені комплексні зміни до нормативної бази FSC відповідно рішення стосовно України дозволяють і надалі забезпечувати відповідальне лісогосподарювання на територіях, не зачеплених військовим конфліктом, а також зберігати цілісності ланцюгів постачання продукції.

Незважаючи на призупинення дії сертифікатів у зонах військового конфлікту, сертифікована площа не скоротилася, а навіть зросла на 14,5% завдяки розширенню дії сертифікатів в рамках об'єднаних лісогосподарських підприємств на територію, яка не була охоплена вимогами FSC національного стандарту.

Фокус уваги на мобілізацію підтримання відповідального ведення лісового господарства за умов воєнного і післявоєнного періоду зумовив започаткування проекту щодо розроблення національних індикаторів по виключенню територій зі сфери сертифікації. За визнанням зацікавлених сторін, які представляють баланс екологічних, соціальних і економічних інтересів, це має стати дієвим рішенням для тієї частини території України, на якій неможливо забезпечити дотримання вимог FSC національного стандарту через забруднення вибухонебезпечними предметами.

Станом на 01.01.2024 р. в Україні за системою **PEFC** були сертифіковані п'ять філій державного спеціалізованого господарського підприємства «Ліси України» площею 181,3 тис. га: філія «Хмельницьке лісомисливське господарство», філія «Ярмолинецьке лісове господарство», філія «Львівське лісове господарство», філія «Стрийське лісове господарство» та «Дрогобицьке лісове господарство», які одночасно мають статус FSC-сертифікацію.

Ще до повномасштабного вторгнення Робоча група з розробки стандарту лісоуправління розпочала роботу над стандартом для плантацій та насаджень поза лісом. В умовах екоциду, спричиненого російською агресією, коли спалені чи знищені великі площі лісів, важливо відновлювати деревні насадження на усіх можливих площах та зі всіма можливими функціями: полезахисні смуги, енергетичні плантації, самосійні ліси, зелені насадження у містах. Також важливо, щоб власники цих насаджень мали можливість отримувати відшкодування за надані екосистемні послуги, зокрема і завдяки сертифікації. Тому робота над розробкою стандарту продовжується і в умовах воєнного стану.

2.1.3. Національна інвентаризація лісів

Не дивлячись на воєнний стан, в країні продовжується проведення національної інвентаризації лісів, розпочатої у 2021 році. Центром національної інвентаризації лісів при ВО «Укрдержліспроєкт» здійснюється система регулярних вибіркового обстежень для отримання статистично обґрунтованої інформації про кількісні та якісні показники стану і динаміки лісів держави, їх ресурсного потенціалу для потреб державного управління, стратегічного планування ведення лісового господарства, державного лісового кадастру, моніторингу довкілля, міжнародної звітності про ліси.

За 2023 рік було проведено польовий збір даних у Івано-Франківській, Черкаській, Закарпатській, Чернівецькій, Тернопільській, Житомирській, Полтавській, Одеській, Рівненській, Волинській, Львівській, Вінницькій, Хмельницькій, Кіровоградській, Миколаївській, Київській, Дніпропетровській областях та в м. Києві, загальний обсяг робіт склав 2930 досліджених інвентаризаційних ділянок. Загальна кількість обстежених інвентаризаційних ділянок за 2021-2023 роки складає 4135.

Проведення національної інвентаризації лісів належить до стратегічних завдань галузі та є частиною міжнародних зобов'язань країни.

2.2. ОХОРОНА І ЗАХИСТ ЛІСІВ

Відповідно до статті 89 Лісового кодексу України охорону і захист лісів, що належать до сфери управління Держлісагентства, здійснюють працівники державної лісової охорони.

Основні завдання та повноваження працівників державної лісової охорони визначені статтями 90-94 Лісового кодексу України та Положенням про державну лісову охорону, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 16.09.2009 р. № 976.

2.2.1. Охорона лісів від незаконних рубок

Одна із найбільш гострих проблем, яка є в лісовій галузі – незаконні рубки.

Відповідно до статті 86 Лісового кодексу України забезпечення здійснення охорони і захисту лісів покладається на державну лісову охорону, яка діє у складі Держлісагентства, та лісову охорону інших постійних лісокористувачів і власників лісів.

З метою організації дієвих заходів щодо охорони і захисту лісів, враховуючи постанову Кабінету Міністрів України від 20.05.2022 № 612 «Про затвердження Порядку організації охорони і захисту лісів», керівникам міжрегіональних управлінь лісового та мисливського господарства в межах компетенції доручено здійснювати патрулювання лісів із залученням (за згодою) представників територіальних органів Національної поліції України, інших державних органів,

органів місцевого самоврядування та громадських інспекторів з охорони довкілля. Зокрема, протягом 2023 року проведено 566 патрулювань, виявлено 222 лісопорушення, в тому числі 96 випадків незаконних рубок обсягом 72 м³.

Основне завдання щодо забезпечення належної охорони лісів покладено на майстрів лісу та мобільні рейдові групи з охорони лісів, які створені в кожному підприємстві, установі і організації, що належать до сфери управління Держлісагентства, маршрути патрулювання планують в залежності від надходження оперативної інформації про загрози виникнення лісових пожеж, крадіжок лісопродукції, незаконних порубок тощо.

В лісах Держлісагентства функціонує 735 постійно діючих мобільних рейдових груп в складі близько 3,0 тис. осіб, з яких 2,5 тис. (84%) становить державна лісова охорона.

Також до роботи мобільних рейдових груп залучено 343 працівники поліції (12%) та 139 інших осіб (4%) громадських інспекторів з охорони довкілля, членів природоохоронних громадських організацій, представників органів самоорганізації населення тощо.

У 2023 році проведено 31,2 тис. рейдів, складено 3,4 тис. адмінпротоколів на загальну суму 1,8 млн. грн. адмінштрафів, зокрема за ст. 65 КУпАП (незаконна порубка) – 1,9 тис. адмінпротоколів (57 %) на суму 1,0 млн. грн. адмінштрафів. У лісопорушників вилучено 0,9 тис. м³ незаконно добутої деревини.

Протягом 2023 року вилучено у визначеному законодавством порядку 25 транспортних засобів, 30 одиниць знарядь правопорушень.

Також відповідна рейдова робота проводиться і на рівні лісництв – лісничими, помічниками лісничих, майстрами лісу та за участю інших штатних осіб.

Причини та умови, які зумовлюють виникнення лісопорушень, незмінні:

- соціальні – низький рівень соціально-економічного розвитку сільських регіонів (високий рівень безробіття серед населення, яке здійснює заготівлю дров'яної деревини для задоволення життєво необхідних потреб, низькі заробітні плати, низька інвестиційна активність тощо);

- економічні – отримання швидкої вигоди окремими громадянами або організованими групами, що здійснюють заготівлю крупномірних та цінних сортиментів деревини для переробки або комерційного продажу.

Головним споживачем такої деревини є лісопильні об'єкти (пилорами), що діють за межами чинного законодавства. Циклічний характер випадків скоєння незаконних рубок нерозривно пов'язаний з піднесенням або спадами рівнів економічної активності в Україні.

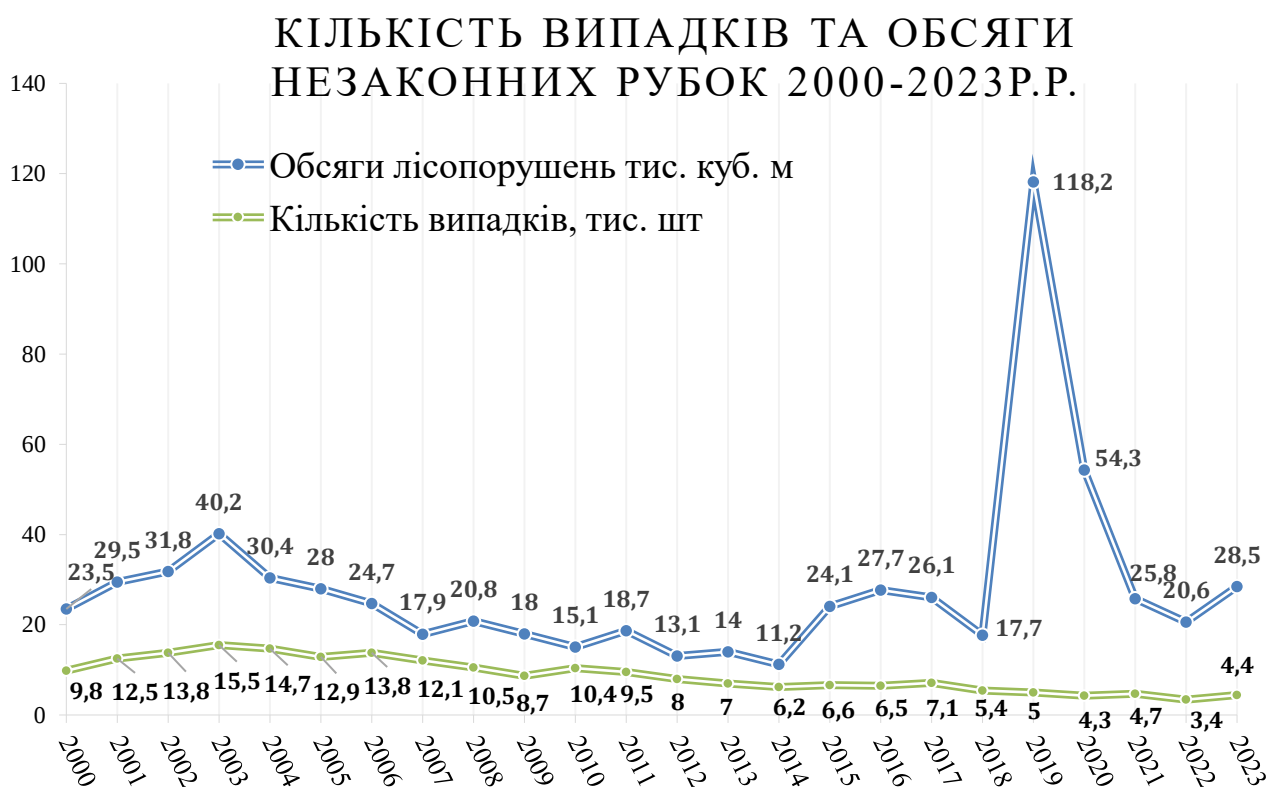
Загалом протягом 2023 року виявлено 4,4 тис. випадків незаконних рубок обсягом 28,5 тис. м³. Сума заподіяної шкоди склала 579,8 млн. грн., сплачено добровільно та стягнуто судами лише 14,4 млн. грн. або 2,5% від заподіяної шкоди.

Найбільші обсяги незаконних рубок виявлені у лісах наступних областей: Харківська – 7,0 тис. м³ (24,5 % від загального обсягу по Держлісагентству),

Житомирська – 3,8 тис. м³ (13,5%), Львівська – 2,9 тис. м³ (10%), Дніпропетровська – 2,7 тис. м³ (9,5%).

Боротьба з лісопорушниками не може бути ефективною без допомоги природоохоронних, правоохоронних та судових органів, оскільки наявність навіть незначних обсягів незаконних рубок нівелюють довіру суспільства до галузі та породжують негативну думку населення та громадськості про негативний стан справ у лісовому господарстві.

З огляду на це, Держлісагентством вживаються всі необхідні заходи для запровадження ефективної системи боротьби з незаконними рубками.

За 2023 рік працівниками державної лісової охорони до правоохоронних органів передано 2311 справ за фактами скоєння незаконних рубок (зокрема до органів досудового розслідування – 2263 справи, прокуратури – 28 та суду – 20) на суму шкоди 562 млн. грн. (97% від заподіяної шкоди).

Правоохоронними органами за результатами розслідування до судів передано 130 справ, або 4,3% від загальної кількості справ, що їм надійшли (зокрема від органів досудового розслідування – 124 справи та прокуратури – 6) на суму 13,8 млн. грн. або 2,4% від заподіяної шкоди.

Окрім того, підприємствами Держлісагентства безпосередньо передано до судів 20 справ на суму шкоди 0,3 млн. грн.

В цілому протягом 2023 року судові рішення були отримані на 61 справу (41%) на суму 3,2 млн. грн. (23%).

Разом з тим, відсутня оперативна інформація за 2023 рік від підприємств, установ і організацій, що належать до сфери управління Держлісагентства з територій областей, які знаходяться під тимчасовою окупацією.

В тому числі від початку настання збройної агресії російської федерації проти України станом на 31.12.2023 виявлено понад 400 випадків незаконних рубок обсягом близько 9,0 тис куб. метрів.

Додатково інформуємо, що на територіях, звільнених від окупації російської федерації, в даний час проводиться розмінування. Постійні обстріли, що відбуваються в прикордонних районах, не дають можливості для виявлення всіх фактів знищення лісів. Також є повідомлення про незаконні рубки, що здійснюються на тимчасово окупованих територіях, тому загальна їх кількість буде тільки зростати у зв'язку з неможливістю обстежити ліси через окупацію та замінування.

Після нормалізації ситуації на територіях, що вийшли з тимчасової окупації, підприємствами галузі проводяться наступні першочергові кроки:

- інвентаризація лісових насаджень щодо їх пошкодження незаконними рубками, лісовими пожежами та порушень земельного законодавства;
- інвентаризація пожежного транспорту, обладнання та інвентаря;
- відновлення системи протипожежного облаштування лісів;
- комплекс заходів, спрямованих на збереження лісів від пожеж, незаконних рубок, пошкодження, ослаблення та іншого шкідливого впливу, захист від шкідників та хвороб;
- лісопатологічні обстеження на наявність осередків шкідників та хвороб, ослаблення, всихання, пошкодження лісу та інших видів шкідливого впливу;
- перевірка наявності збереженого натурального оформлення території лісового фонду, збереженість стовпів квартальних, межових, візирних, інших лісовпорядних і лісогосподарських знаків, шлагбаумів та інших споруд;
- відновлення діяльності державної лісової охорони у складі органів виконавчої влади з метою запобігання порушенням законодавства у сфері охорони, захисту, використання та відтворення лісів, своєчасного виявлення таких порушень і вжиття відповідних заходів щодо їх усунення.

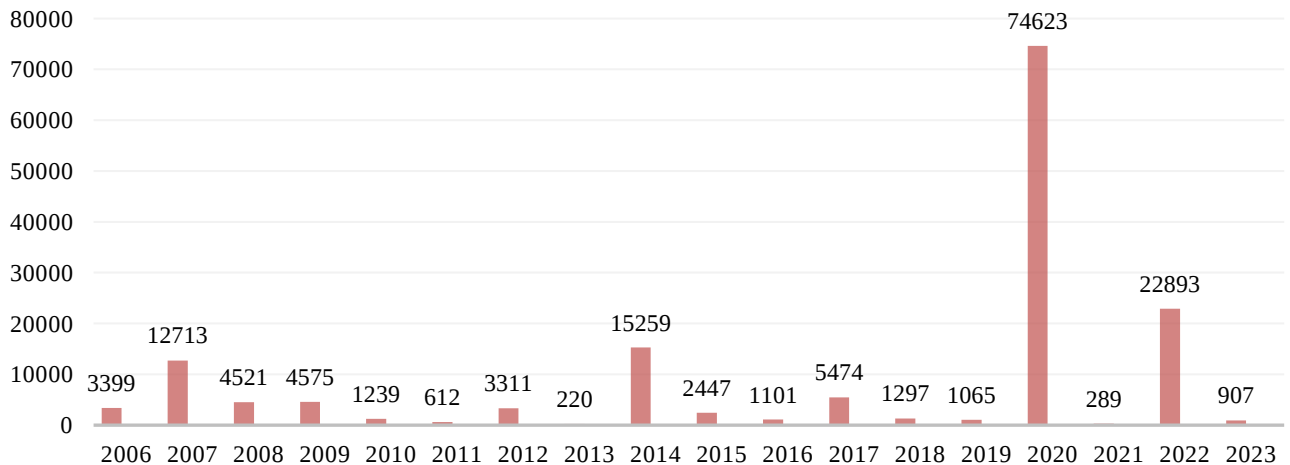
2.2.2. Охорона лісів від пожеж

Упродовж 2023 року в лісах галузі ліквідовано 593 пожежі на площі 906,8 га, що у 2 рази менше від кількості та у 25 разів від площі загорань за минулий рік, з яких 35 – великі лісові пожежі на загальній площі 446,6 га, в тому числі 14,3 га верхових. Середня площа однієї пожежі становила 1,5 га. Орієнтовні збитки склали понад 7 млн. грн. У 38% випадків до гасіння пожеж залучалися сили та засоби ДСНС.

Найбільшу кількість пожеж зафіксовано у Харківській (114 випадків на площі 204,3 га), Київській (78 випадків на площі 54,8 га), Миколаївській (68 випадків на площі 151,6 га), Чернігівській (58 випадків на площі 46,2 га), Дніпропетровській (55 випадків на площі 51,7 га) областях, що становить 63% від загальної кількості та 56% від загальної площі.

Зазначимо, що облік пожеж здійснювався без урахування значної частки територій, де велися/ведуться бойові дії, а частина територій областей наразі перебуває під тимчасовою окупацією. Оцінити збитки від лісових пожеж, здійснити інструментальну зйомку площ, пройдених вогнем, неможливо, вони будуть відкориговані після закінчення воєнних дій та звільнення і розмінування тимчасово окупованих територій.

Динаміка площі лісових пожеж, га

**після розмінування звільнених від окупантів територій і обстеження лісових насаджень були виявлені лісові пожежі, які відбулись у 2022 р.*

Основними причинами виникнення лісових пожеж є загоряння насаджень внаслідок російської агресії (48%). Частка лісових пожеж, викликаних порушенням правил пожежної безпеки в лісах населенням, випалюванням сухої рослинності та недотриманням заходів пожежної безпеки при виконанні робіт – 42%, з інших причин – 10%.

В лісах створена мережа із 492 пожежно-спостережних веж (щогл), з них – 436 обладнано сучасними телевізійними системами спостереження для оперативного виявлення лісових пожеж.

Підприємства, установи і організації галузі систематично приймають участь у ліквідації пожеж, що виникають у природних екосистемах (поля, луки, торфовища, смітники, сільськогосподарські угіддя тощо), які межують з лісовими масивами. Відомчою пожежною охороною прийнято участь у ліквідації 2,4 тис. випадків таких пожеж на загальній площі 1,1 тис. гектарів.

З метою попередження виникнення лісових пожеж влаштовано 7,6 км протипожежних розривів, 37,6 тис. км мінералізованих смуг, проведено догляд за ними в обсязі 167,9 тис. км, виставлено наглядної агітації – 9847 штук. Організовано 341 виступ у засобах масової інформації, в тому числі на телебаченні – 87. Опубліковано 1270 статей та проведено 10 657 лекцій і бесід.

Державною лісовою охороною проведено 16,4 тис. рейдів щодо дотримання вимог Правил пожежної безпеки в лісах України, складено 189 адміністративних протоколів на порушників згаданих Правил на загальну суму 298 тис. гривень.

З метою розвитку співробітництва щодо збереження лісів від пожеж, а також забезпечення проведення заходів із розмінування територій лісового фонду 7 вересня 2023 року підписаний Меморандум про співробітництво між Державним агентством лісових ресурсів України та Державною службою України з надзвичайних ситуацій. Основними напрямки співпраці є організація і проведення спільних форумів, тренінгів, семінарів, круглих столів, лекцій, науково-практичних конференцій, виставкових заходів, обмін досвідом із зарубіжними партнерами, а також проведення спільних практичних навчань і тренувань із ліквідації пожеж у лісах та навчань щодо ідентифікації вибухонебезпечних предметів, здійснення практичних тренінгів співробітників лісових пожежних станцій.

Міжрегіональними управліннями лісового та мисливського господарства спільно з територіальними органами ДСНС опрацьовано та розроблено спільні перспективні плани поетапної реалізації вищезгаданого Меморандуму, враховуючи особливості регіонів та оперативну обстановку, пов'язані з військовими діями.

Підвищено рівень комунікації та взаємодії Державної служби України з надзвичайних ситуацій та Державним агентством лісових ресурсів України. Отримано: 36 одиниць пожежної техніки, гусеничний транспортер, 7 мотопомп, 136 шоломів, 44 комплекти одягу для пожежогасіння та 4 одиниці захисту для органів дихання. Наразі активно працюємо над реалізацією декількох інших спільних ініціатив з метою подальшого зміцнення потенціалу наших пожежних підрозділів та підвищення їхньої ефективності у запобіганні та ліквідації лісових пожеж.

Наказом Держлісагентства від 21.04.2023 № 342 «Про внесення інформації до автоматизованої системи «Пожежі» було доопрацьовано алгоритм дій керівників територіальних органів, підприємств, установ і організацій, що належать до сфери управління Держлісагентства, у разі виникнення лісових пожеж. 14 липня 2023 року проведено нараду з працівниками ВО «Укрдержліспроект», ДП «ЛІАЦ», ДП «Ліси України» щодо покращення роботи програмного забезпечення АС «Пожежі».

Налагоджено співпрацю з Українським гідрометеорологічним центром Державної служби України з надзвичайних ситуацій. Протягом 2024 року Держлісагентство отримуватиме: щоденний гідрометеорологічний бюлетень, місячний метеорологічний бюлетень, попередження про метеорологічні явища різних рівнів небезпечності по Україні на 1-3 доби (в теплий період року), прогноз пожежної безпеки на поточний день та на 1-3 доби по території України (в теплий період року), фактичний показник пожежної безпеки по території України (в теплий період року), карту добових опадів по території України.

З метою професійної підготовки працівників, які залучаються до гасіння лісових пожеж з питань запобігання, виявлення, локалізації та ліквідації пожеж ДП «Ліси України» видано наказ від 02.05.2023 № 1071 «Про створення філії «Лісопожежний центр» на території Деснянської селищної громади Чернігівського району та наказом ДП «Ліси України» від 02.05.2023 № 1072

затверджено Положення про філію «Лісопожежний центр». Проведено закупівлю майна, необхідного для проведення практичних занять та проживання фахівців галузі. Враховуючи близькість філії «Лісопожежний центр» до військових об'єктів, прийнято рішення про перенесення її у більш безпечні райони. На даний момент вона зареєстрована у смт. Лугини Коростенського району Житомирської області. З 26 лютого 2024 року заплановано проведення навчання 2-х груп, кількістю 60 осіб за програмою «Керівник гасіння лісових пожеж».

У рамках програми розвитку рекреації всеукраїнського рівня облаштовано 57 нових типових рекреаційних пунктів, з метою безпечного відпочинку населення в лісі. Передбачається створення по всій країні п'яти класів осередків дозвілля – від невеличких, найпростіших до комплексів з повноцінною інфраструктурою. Проєктування триватиме за модульним принципом на основі типових малих архітектурних форм.

2.2.3. Захист лісів від шкідників та хвороб

Важливим напрямком діяльності підприємств, установ і організацій, що належать до сфери управління Держлісагентства, що потребує здійснення комплексу організаційних та практичних заходів, є захист лісів від шкідників і хвороб та іншого негативного впливу.

Загальна площа всихання станом на 01.01.2023 становила 198 тис. гектарів. Протягом року зафіксовано нових осередків всихання на площі 135 тис. га, ліквідовано заходами з поліпшення санітарного стану лісів 135 тис. га, згасло під впливом природних факторів (внаслідок кліматичних змін, біологічних особливостей шкідників та хвороб, а також біологічних засобів боротьби) 4 тис. гектарів. Залишок всихання станом на 31.12.2023 року становить 194 тис. га, з яких: сосна звичайна – 72 тис. га, дуб звичайний – 73 тис. га, ялина європейська – 8 тис. га та інші породи – 41 тис. гектарів.

За 2023 рік виявлено насаджень, пошкоджених внаслідок стихійних явищ, а саме вітровалів та буреломів, на площі 17,4 тис. га загальною масою 522,6 тис. куб. м, в тому числі на землях природно-заповідного фонду 1,1 тис. га масою 31,3 тис. куб. метрів.

Ліквідовано наслідків стихійних явищ на загальній площі 9,3 тис. га, заготовлено 336,7 тис. куб. м деревини, що становить 54 % по площі та 64 % по масі відповідно до загального об'єму.

Найбільше постраждали від стихійних явищ насадження Волинської (6,4 тис. га), Закарпатської (2,4 тис. га) та Рівненської (1,2 тис. га) областей.

Заходи з поліпшення санітарного стану лісів проведені на площі понад 153 тис. га, заготовлено деревини 5,4 млн. м³, що становить 87% по площі та 88% по масі відповідно.

На початок 2023 року загальна площа осередків шкідників та хвороб лісу становила 525 тис. гектарів. Протягом року виникло нових осередків шкідників та хвороб лісу на площі 105 тис. га, ліквідовано заходами боротьби 94 тис. га,

згасло під впливом природних факторів (внаслідок кліматичних змін, біологічних особливостей шкідників та хвороб, а також біологічних засобів боротьби) 19 тис. га, залишок осередків на 31.12.2023 року склав 517 тис. гектарів.

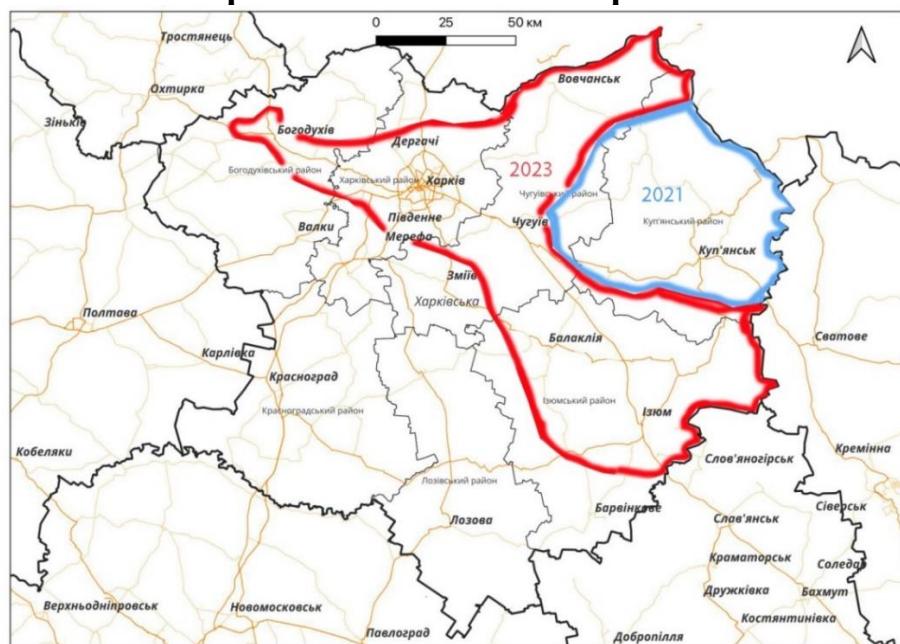
У зв'язку з тимчасовою окупацією, та забрудненням вибухонебезпечними предметами насаджень підприємств, установ і організацій, що належать до сфери управління Держлісагентства, винищувальних заходів в осередках шкідників не проводилось. Разом з тим, слід відмітити, що протягом 2023 року спалахів масового розмноження шкідників, які потребували обробки не виявлено.

На сьогодні одним з найболючіших питань щодо захисту лісів від шкідників є розповсюдження небезпечного карантинного виду ясеневієї смарагдової вузькотілої златки (*Agrilus planipennis*). Влітку 2019 року з'явилися перші дані про її виявлення в Україні – Біловодський район Луганської області. Подальші темпи розповсюдження ясеневими насадженнями державних лісомисливських господарств Луганщини: 2020 рік – 2427 га, 2021 рік – 4260 га, лютий 2022 року – 4890 гектарів. Впродовж 2-х років, ясенева смарагдова вузькотіла златка поширилась територією Луганщини більш ніж на 300 км від точки першого виявлення.

Вперше в Харківській області інвазію виявили в липні 2021 року (ДП «Куп'янське ЛГ»), серпень 2021 р. – НПП Дворічанський. Наступне виявлення інвазії - серпень 2023 року м. Харків та Харківська область (в насадження інших лісокористувачів, виявлено науковцями УкрНДЛГА) та жовтень 2023 – м. Київ (на території ландшафтного парку у Солом'янському районі м. Київ на площі 27,12 га та підтверджено Головним управлінням Держпродспоживслужби).

Станом на зараз, зона розповсюдження ясеневієї смарагдової вузькотілої златки від точки першого виявлення збільшилась на понад 600 кілометрів.

Межа поширення златки на південній на північній частині Харківської області 2023 рік

**(через бойові дії кваліфіковане обстеження територій Харківської обл. неможливе)*

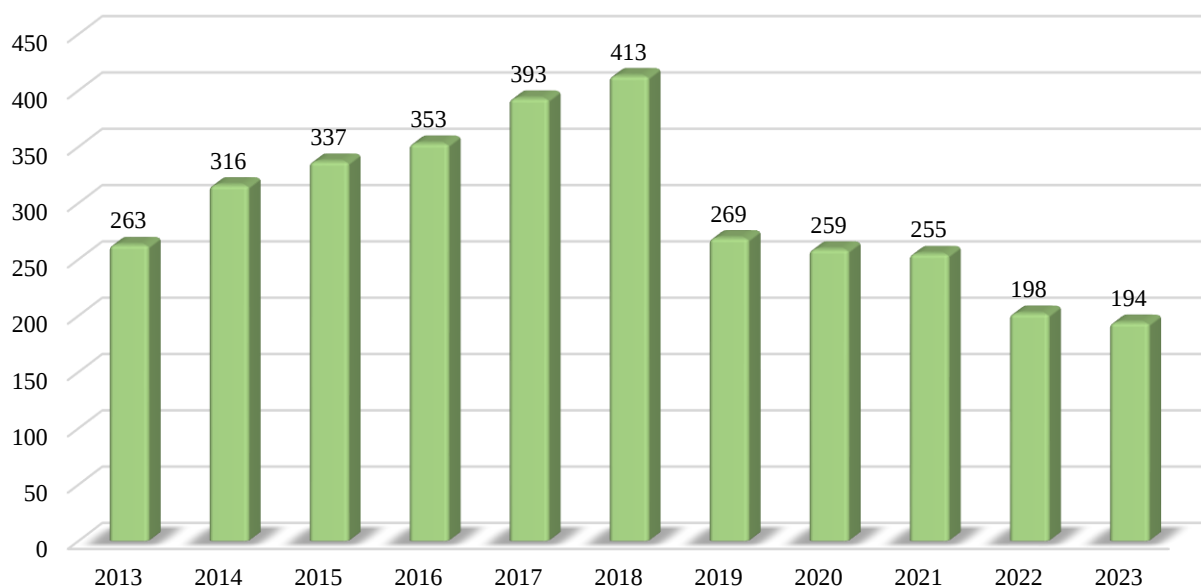
У 2023 році підписано меморандум між Держлісагентством та Держпродспоживслужбою щодо розвитку співробітництва для збереження лісів від карантинних шкідливих організмів, а також забезпечення проведення заходів щодо їх своєчасного виявлення, локалізації та ліквідації.

Відповідно до листа Держпродспоживслужби визначено райони, які входять до 100 км зони, прилеглої до карантинних зон, де було виявлено ясеневу смарагдову вузькотілу златку, а саме Луганська область (Сєвєродонецький, Старобільський, Щастинський райони), Донецька область (Краматорський, Бахмутський райони), Житомирська область (Житомирський, Коростенський райони), м. Київ, Київська область (Білоцерківський, Броварський, Бориспільський, Бучанський, Вишгородський, Обухівський, Фастівський райони), Харківська область (Чугуївський, Ізюмський, Харківський райони), Черкаська область (Черкаський район), Чернігівська область (Ніжинський, Чернігівський райони).

Навчально-тематичним планом підвищення кваліфікації працівників лісового господарства на базі Укрцентркадриліс під час навчання приділяється особлива увага ясеневій смарагдовій вузькотілій златці, а саме визначення швидких та дієвих заходів, спрямованих на вчасне виявлення, локалізацію та ліквідацію її осередків.

Держлісагентство щороку організовує проведення технічних навчань з державною лісовою охороною із залученням лісопатологів державних спеціалізованих лісозахисних підприємств. Зазначений захід проводиться з метою вчасного виявлення, локалізації і ліквідації осередків шкідників, хвороб лісу та інших патологічних процесів, які викликають деградацію лісових насаджень.

Динаміка площ всихання насаджень Держлісагентства (тис. га)
(інформація без урахування даних по Луганській, частинах Донецької, Запорізької, Харківської, Херсонської областей, АР Крим)

2.2.4. Лісозахисні підприємства

Потребує підвищення ефективності організація робіт підприємств, установ та організацій галузі щодо здійснення комплексу заходів, спрямованих на збереження лісів від негативного впливу біотичних та абіотичних чинників, а також розвиток потенціалу державних спеціалізованих лісозахисних підприємств, напрямками діяльності яких є організація та проведення лісопатологічних обстежень насаджень, обліків чисельності шкідників лісу, визначення збудників хвороб та інших аналітичних робіт з метою визначення санітарного та лісопатологічного стану насаджень.

В сучасних умовах питання охорони і захисту лісу набувають великої ваги у зв'язку з погіршенням стану навколишнього середовища, різних кліматичних змін, антропогенного навантаження, значним ускладненням земельних відносин, погіршенням соціального становища населення, як першопричини правопорушень, також ситуація погіршується внаслідок агресії російської федерації через відсутність доступу до значних територій лісів.

В останні роки ці проблеми знаходяться під постійною увагою керівництва держави.

З метою здійснення моніторингу стану лісів та належного відомчого контролю за додержанням лісового законодавства, збереженням і раціональним використанням лісів, систематичного відстеження стану лісових насаджень, запланованих лісогосподарських заходів, якості здійснення заходів з поліпшення санітарного стану лісів та санітарних вимог, попередження незаконної заготівлі деревних та інших лісових ресурсів, відповідно до наказів Держлісагентства від 06.04.2023 № 320, 321 та 322 було реорганізовано державні спеціалізовані лісозахисні підприємства шляхом приєднання, на базі семи існуючих (без тимчасово окупованого ДСЛП «Кримлісозахист») створено чотири лісозахисних підприємства шляхом їх злиття, виходячи з принципів природного районування та оптимізації зон обслуговування.

Державне спеціалізоване лісозахисне підприємство	Державне спеціалізоване лісозахисне підприємство
"Харківлісозахист"	"Харківлісозахист"
"Херсонлісозахист"	"Херсонлісозахист"
"Львівлісозахист"	"Львівлісозахист"
"Івано-Франківськлісозахист"	
"Київлісозахист"	"Київлісозахист"
"Рівнелісозахист"	
"Вінницялісозахист"	
"Кримлісозахист"	"Кримлісозахист"

Варто зазначити, що кожній з природних зон України (Полісся, Лісостеп, Степ, Карпати та Крим) притаманний свій перелік основних шкідників та хвороб лісу, що потребує більш ґрунтового моніторингу, деталізації та діагностики шкідників і хвороб лісу певного регіону. Цього можна досягти шляхом оптимізації зон обслуговування та забезпечення належного контролю за дотриманням Санітарних правил в лісах України лісогосподарськими підприємствами.

Такий підхід дасть можливість більш якісно та ефективно здійснювати:

- Організацію та проведення рекогносцирувальних та інших лісопатологічних обстежень насаджень, обліків чисельності шкідників лісу, визначення збудників хвороб та інших аналітичних робіт з метою визначення санітарного стану лісових насаджень;
- Стаціонарний нагляд та контроль за шкідниками та хворобами лісу, складання довгострокових і короткострокових прогнозів виникнення спалахів масових розмножень осередків шкідників та їх розповсюдження (крім державного контролю з карантину рослин та у сфері захисту рослин);
- Складання рекомендацій щодо попередження, вчасного виявлення, локалізації та ліквідації осередків масового розмноження шкідників та хвороб лісу;
- Біологічну оцінку стану популяції шкідників лісу;
- Обстеження лісових насаджень, в яких проєктуються заходи з поліпшення санітарного стану лісів та інші лісогосподарські заходи, а також їх погодження;
- Розглядати та погоджувати плани робіт з лісозахисту, проєктів проведення винищувальних заходів боротьби, наданих підприємствами лісового господарства та заходів з поліпшення санітарного стану лісів;
- Надання методичної допомоги та проведення нагляду за виконанням лісозахисних робіт на підприємствах, установах і організаціях, що належать до сфери управління Держлісагентства, та інших постійних лісокористувачів, власників лісів;
- Покращити економічні показники підприємств, зокрема, оптимізувавши витрати на відрядження фахівців.

2.3. ВИКОРИСТАННЯ ЛІСОВИХ РЕСУРСІВ

2.3.1. Реалізація деревини

Відповідно до пункту 26 частини четвертої Положення про Державне агентство лісових ресурсів України, затвердженого постановою Кабінету

Міністрів України від 08.10.2014 р. № 521, Держлісагентство відповідно до покладених на нього завдань, здійснює заходи щодо забезпечення споживачів деревиною, виробами з неї та іншою продукцією лісового та мисливського господарства.

Державні лісогосподарські підприємства, які належать до сфери управління Держлісагентства (далі – лісогосподарські підприємства), здійснюють реалізацію лісоматеріалів відповідно до законодавства, зокрема до положень законів України «Про товарні біржі», «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки», «Про публічні закупівлі», «Про оборонні закупівлі».

За даними Єдиної державної системи електронного обліку деревини в цілому по галузі обсяги заготівлі ліквідної деревини від усіх видів рубок за 2023 рік становили 15,7 млн. м³. З них близько 13,1 млн. м³ заготовлено підприємствами Держлісагентства, зокрема лісоматеріалів круглих близько 5,6 млн. м³, довгомірних лісоматеріалів 0,4 млн. м³, деревини дров'яної промислового використання 3,9 млн. м³ та деревини дров'яної непромислового використання (дров паливних) 3,2 млн. м³.

Структура заготівлі за групами порід складається з лісоматеріалів хвойних порід - 7,6 млн. м³, твердолистяних порід - 4,1 млн. м³ та м'яколистяних порід - 1,4 млн. м³.

На внутрішній ринок підприємствами Держлісагентства реалізовано близько 11,9 млн. м³ лісоматеріалів, з яких лісоматеріалів круглих понад 5,1 млн. м³, деревини дров'яної промислового використання - 3,8 млн. м³ та деревини дров'яної непромислового використання - 3,0 млн. м³.

Загальний обсяг реалізованих лісоматеріалів у діючих оптових цінах (без ПДВ) становив понад 20,5 млрд. грн.

Лісогосподарські підприємства Держлісагентства забезпечили збільшення загального обсягу реалізації на 1,1 млн. м³ порівняно до минулого (2022) року та дохід від реалізації лісоматеріалів на понад 1,6 млрд. грн.

Середньозважена вартість одного знеособленого кубометра реалізованих лісоматеріалів за 2023 рік становила 1720 грн. (без ПДВ), що на 20 грн. (або 1 %) менше, ніж у минулому році.

Вартість знеособленого кубометра лісоматеріалів круглих становила 2729 грн., що на 327 грн. менше, ніж у минулому році, деревини дров'яної промислового використання – 1060 грн. (-43 грн.), деревини дров'яної непромислового використання – 841 грн. (+98 грн.).

Вартість знеособленого кубометра лісоматеріалів круглих соснових становила 1793 грн., дубових – 10474 грн., букових – 2804 грн., березових – 3193 грн., вільхових – 3183 грн.

Прийняті у передвоєнний рік нормативно-правові акти дозволили вдосконалити й осучаснити біржову торгівлю лісоматеріалами, забезпечити внутрішній ринок лісоматеріалами та фінансові надходження у лісове господарство України.

За результатами проведених електронних аукціонів (конкурентних процедур) на ліцензованих Національною комісією з цінних паперів та

фондового ринку товарних біржах обсяг продажу лісоматеріалів становив понад 9,9 млн. м³, загальна реалізаційна вартість становила близько 24,8 млрд. грн.

В межах виконання заходів Державної антикорупційної програми на 2023-2025 роки, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 04.03.2023 р. № 220, Держлісагентство здійснює моніторинг реалізації лісоматеріалів на аукціонних торгах. Інформація щодо моніторингу оприлюднена на офіційному вебсайті Держлісагентства (<https://forest.gov.ua/napryamki-diyalnosti/vikoristannya-lisovih-resursiv/monitorynh-realizatsii->).

За «прямими» договорами реалізовано 3,2 млн. м³ лісоматеріалів, загальна реалізаційна вартість яких становила близько 3 млрд. грн, 99,7% зазначеного обсягу лісоматеріалів придбано для потреб громадян і соціальної сфери України.

Держлісагентство силами лісогосподарських підприємств здійснює забезпечення потреб Збройних Сил України, інших військових формувань лісоматеріалами круглими, деревиною дров'яною, пиломатеріалами відповідно до Закону України «Про передачу, примусове відчуження або вилучення майна в умовах правового режиму воєнного чи надзвичайного стану» у необхідних обсягах.

На виконання постанови Кабінету Міністрів України від 12.05.2023 р. № 483 починаючи з 17.12.2023 р. Держлісагентство забезпечило видачу сертифікатів про походження лісоматеріалів та виготовлених з них пиломатеріалів в електронній формі через Єдину екологічну платформу «ЕкоСистема».

Система наразі працює успішно, станом на 05.01.2024 р., фахівцями міжрегіональних управлінь Держлісагентства оброблено понад 3 тис. заявок від експортерів на отримання Е-сертифікатів, видано 1,8 тис. сертифікатів, анульовано - 41, інші 1,2 тис. заявок направлені на доопрацювання.

2.3.2. Електронний облік деревини

Електронний облік деревини здійснюється відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 04.12.2019 р. № 1142 «Про затвердження Порядку проведення моніторингу внутрішнього споживання вітчизняних лісоматеріалів необроблених і контролю за не перевищенням обсягу внутрішнього споживання вітчизняних лісоматеріалів необроблених».

Зазначеним актом Уряду запроваджено обов'язкове ведення електронного обліку деревини власниками лісів та постійними лісокористувачами України. Відповідно до пункту 6 зазначеної постанови, наказом Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 27.09.2021 р. № 621, (зареєстр. в Міністерстві юстиції України 13.10.2021 р. за № 1343/36965), затверджено Інструкцію з ведення електронного обліку деревини.

Систематизація інформації про походження, заготівлю та реалізацію лісоматеріалів здійснюється Єдиною державною системою електронного обліку деревини (далі - ЕОД).

Станом на 31.12.2023 р. у системі електронного обліку деревини здійснювали господарські операції 396 постійних лісокористувачів різних організаційно-правових форм господарювання у всіх областях України.

Доступ до Єдиної державної системи електронного обліку деревини надано Міністерству внутрішніх справ України, Національній поліції України, Державній фіскальній службі України, Службі безпеки України Державній службі статистики України та іншим державним органам.

Держлісагентство забезпечує доступ громадськості до інформації щодо використання лісових ресурсів. На офіційному сайті адміністратора Єдиної державної системи електронного обліку деревини реалізовано можливість перевірки законності заготівлі деревини (<https://open.ukrforest.com>) шляхом онлайн перевірки наявності лісорубного квитка, а також перевірки лісоматеріалів за номером бирки, номером ТТН та номером транспортного засобу.

2.3.3. Будівництво лісових автомобільних доріг

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 11.05.2011 р. № 560 Держлісагентством погоджено, а ДП «Ліси України» відповідними наказами затверджено 155 проєктів на будівництво 480,8 км лісових автомобільних доріг.

Прийнято рішення щодо проведення публічних закупівель за 109 проєктами. У результаті завершених процедур закупівель укладено 68 договорів підяду на будівництво 226,2 км лісових автомобільних доріг, а також щодо реалізації 24 проєктів на 78,8 км лісових доріг господарським способом (власними силами).

До настання несприятливих умов осінньо-зимового періоду виконано будівельні роботи щодо формування 99,3 км земляного полотна та 80,4 км облаштування дорожнім одягом, в тому числі власними силами ДП «Ліси України» сформовано 45,9 км земляного полотна та 31 км облаштовано дорожнім одягом.

2.3.4. Капітальні інвестиції в основні засоби виробництва

Усі процедури закупівель проходили у порядку, визначеному Законом України «Про публічні закупівлі».

Для розширення машинно-тракторного парку та оновлення техніки для охорони і захисту лісів, забезпечення лісогосподарської діяльності придбано 170 автомобілів підвищеної прохідності, 62 одиниці тракторної техніки, 16 лісопожежних модулів, 92 одиниці ґрунтообробного обладнання, автомобіль лісопатрульний пожежний 2 одиниці, причіп-платформи 20 одиниць, 74 мотоцикли.

У рамках механізації заготівлі та вивезення деревини придбано 39 одиниць напівпричепів тракторних з маніпулятором, 7 потужних лісових маніпуляторів.

Для виконання безперебійної роботи підприємств придбано 10 автомобілів адміністративного призначення, 1 автобус та 1 мікроавтобус для забезпечення ефективних перевезень працівників підприємства, філій.

Для потреб ЗСУ та інших підрозділів лісогосподарськими підприємствами передано 126 одиниць автомобілів, тракторів та спеціалізованої техніки.

2.4. МИСЛИВСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО

Площа мисливських угідь в Україні, які надані в користування підприємствам, установам, організаціям, становить близько 39 млн. га, із них організаціям УТМР надано 23 млн. га або 59% від загальної площі, підприємствам Держлісагентства – 4 млн. га або 10% від загальної площі, користувачам іншої форми власності (приватні підприємства, клуби, громадські організації) – 12 млн. га або 31% від загальної площі.

Станом на 01.01.2024 р. в Україні нараховується 1100 користувачів мисливських угідь, з них 105 - це філії ДП «Ліси України».

У зв'язку з реформуванням лісової галуззі, мисливські угіддя було перезакріплено за філіями ДП «Ліси України» (або внесено відповідні зміни в рішення облрад) в наступних областях:

Сумська – 8 господарств, Закарпатська – 6, Чернівецька – 3, Хмельницька – 8, Харківська – 1, Полтавська – 4, Дніпропетровська – 2, Черкаська – 4, Кіровоградська – 4, Волинська – 10 господарств, Житомирська – 12, Вінницька – 6 господарств, Чернігівській – 3, Івано-Франківській – 13, Миколаївській – 4, Тернопільській – 3, Вінницькій – 6 господарств. Всього – 91 філія.

Направлено на розгляд відповідних обласних рад матеріали щодо перезакріплення по наступним областям: Львівській – 10 господарств, Одеській – 4. В цілому – 14 господарств.

Протягом 2023 року в Україні на порушників правил полювання складено 656 протоколів, винесено постанов на загальну суму 218,1 тис. грн., в тому числі працівниками лісового господарства складено 491 протокол (74,8 % до всіх протоколів), УТМР – 11 (1,7 %), екологічною інспекцією – 137 (20,9 %), МВС – 3 (0,4 %) та іншими користувачами мисливських угідь – 14 (2,2 %).

Слід відзначити, що більш активну роботу по охороні державного мисливського фонду проводять працівники мисливського господарства Волинської, Закарпатської та Вінницької областей. За поточний рік ними складено відповідно 96, 69 і 56 протоколів на порушників правил полювання. Збитки за незаконне добування мисливських тварин пред'явлено на загальну суму 916 тис. грн., а відшкодовано 582 тис. грн.

Мисливцям надано 18021 адміністративні послуги, в тому числі з видачі посвідчення мисливця та його дублікатів надано 441 особі, контрольні картки обліку добутої дичини та порушень правил полювання з дублікатами – 17580 особам. Сума коштів зарахованих до місцевих бюджетів за надання адміністративної послуги за видачу посвідчень мисливця та щорічних контрольних карток з дублікатами становила 229,52 тис. грн.

Ліцензії на добування копитних тварин відповідно до затверджених лімітів видано лише по двох областях - Миколаївській та Черкаській.

Наказом Держлісагентства від 03.07.2023 року № 422 було створено робочу групу з розробки проекту Стратегії розвитку мисливського господарства та полювання до 2030 року, до складу якої ввійшли народні депутати України, представники Міндовкілля, Держлісагентства, громадських організацій, науковці, користувачі мисливських господарств.

Після проведених трьох засідань робочої групи було напрацьовано Проект Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Стратегії розвитку мисливського господарства та збереження біорізноманіття на період до 2030 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2023-2025 роках» (далі – Проект Стратегії).

Проект Стратегії Держлісагентством було оприлюднено 02.08.2023 року на офіційному веб-сайті з метою отримання зауважень та пропозицій.

Після отримання ряду пропозицій і зауважень від зоозахисних громадських організацій, мисливських громадських організацій, було проведено ряд зустрічей, за результатами яких було частково враховано зауваження та пропозиції.

Доопрацьований проект розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Стратегії розвитку мисливського господарства на період до 2035 року» листом від 23.01.2024 № 03-14/261-24 надісланий до Міндовкілля для погодження.

За інформацією наданою користувачами мисливських угідь через територіальні органи Держлісагентства, критичною залишається ситуація щодо сказу як в дикій фауні, так і серед домашніх тварин.

У 2023 році було виявлено 1086 випадків сказу, в тому числі (253 лисиці, 1 вовк, 20 єнотовидних собак, 7 шакалів, 2 борсуки, 6 куниць).

Слід зазначити, що оскільки моніторинг сказу в дикій фауні ускладнений в зв'язку з введеними обмеженнями на відвідування певних територій, то картина стає ще більш жахаючою. Адже частка виявлених носіїв вірусу в досліджених зразках популяції лисиці наближається до 10%. Таким чином можна прогнозувати наявність десятків тисяч носіїв тільки в дикій фауні.

Почастішали випадки нападу скажених лисиць на домашніх тварин. Часто випадки зараження домашніх тварин на сказ проявляються лише після того, як вони контактують з людьми, що ставить під загрозу життя контактних осіб.

Ситуація з африканською чумою свиней також залишається загрозливою. З початку року виявлено загибель 7 особин дикого кабана в трьох областях України (Івано-Франківська, Київська, Полтавська), у 2023 році АЧС виявляли в 7 областях України.

З метою недопущення поширення сказу, у 2023 році територіальними органами Держлісагентства видано 146 дозволів на проведення заходів з регулювання чисельності диких м'ясоїдних тварин.

Проведення всіх заходів здійснюються за рішеннями обласних комісій ДНПК, погоджуються з обласними військовими адміністраціями, військовим командуванням та іншими органами.

2.5. НАУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ

Продовжується виконання досліджень за рахунок коштів Державного бюджету відповідно до Тематичного плану науково-дослідних досліджень Держлісагентства на 2020–2024 рр. (далі – тематичний план) згідно технічних завдань, укладених між Держлісагентством та двома науково-дослідними установами: Український науково-дослідний інститут лісового господарства і агролісомеліорації ім. Г. М. Висоцького (УкрНДІЛГА) та Український науково-дослідний інститут гірського лісівництва ім. П.С. Пастернака (УкрНДІгірліс). Обидві наукові установи мають подвійне підпорядкування - Держлісагентству та НАНУ.

Оновлено склад Науково-технічної ради Держлісагентства (далі - НТР) та проведено 4 засідання НТР, під час яких розглянуто результати науково-дослідних робіт згідно до тематичного плану, зокрема:

- методика визначення розрахункової лісосіки;
- обґрунтування віків стиглості лісів України;
- методичні рекомендації щодо ранньої діагностики інтенсивності росту селекційного матеріалу деревних рослин цитологічними методами;
- методичні положення прогнозування виробництва / споживання деревини;
- уточненні рекомендації щодо ведення господарства в соснових лісах, уражених кореневими гнилями;
- удосконалені шкали оцінки природної пожежної небезпеки та уточнені місцеві шкали пожежної небезпеки за кліматичними даними;
- удосконалені моделі динаміки показників ходу росту деревостанів основних лісотвірних порід;
- рекомендації щодо технологій вирощування енергетичних плантацій тополь і верб;
- програмний продукт «Сервіс підтримки прийняття рішень під час гасіння лісових пожеж з використанням веб-технологій».

Розпочато розробку проекту тематичного плану науково-дослідних робіт Держлісагентства на 2025-2029 роки.

Підписано угоду з Європейським інститутом лісу щодо спільної роботи в рамках Європейської програми по лісовим генетичним ресурсам (EUFORGEN).

Науковцями взято участь у конгресі IUFRO «Вплив війни в Україні на режим лісових пожеж, управління пожежами та викиди вуглецю», у міжнародному семінарі в США, присвяченому кліматичним змінам (International seminar on climate change) на виконання Україною зобов'язань за міжнародними угодами та конвенціями щодо попередження негативних процесів, пов'язаних зі зміною клімату (Рамкова конвенція ООН про зміну клімату, Паризька угода), у 13 міжнародних проектах.

Також слід відзначити активну участь науковців у роботі круглих столів і робочих груп з питань оцінювання та подолання наслідків, спричинених

бойовими діями та руйнуванням Каховської ГЕС; використання інтродукованих видів та їхньої інвазійності; інвентаризації та моніторингу лісів. На виконання Плану організації виконання рішення РНБО України «Про охорону, захист, використання та відтворення лісів України в особливий період» розроблено «Рекомендації щодо застосування інтродукованих деревних видів для створення насаджень різного цільового призначення в Україні та запобігання прояву їхньої інвазійної активності».

В умовах військового стану та в повоєнний період гостро постануть питання масштабного лісорозведення та лісовідновлення для забезпечення збільшених потреб держави в деревині у зв'язку з необхідністю подолання наслідків військових дій; моніторингу лісів зі створенням карт постраждалих територій і оцінюванням збитків, завданих лісовим екосистемам; визначення першочергових заходів для збереження та відновлення об'єктів лісового й природно-заповідного фонду України, насамперед тих, в яких відбувалися активні бойові дії.

Розроблений УкрНДІЛГА геопортал «Ліси України» (<https://forestry.org.ua>) і мобільні додатки для доступу й оперування геопросторовою інформацією про ведення лісового господарства, запроваджено в діяльність філій лісового господарства. У 2023 році укладено договори з підтримки функціонування геопорталу з 65 філіями ДП «Ліси України».

УкрНДІЛГА здійснено науково-методичну підтримку розвитку Національної інвентаризації лісів України (НІЛ) на основі застосування мобільної геоінформаційної технології Field-Mar, яка забезпечує комп'ютеризований процес збору даних під час проведення робіт на інвентаризаційних ділянках, підтримує у польових умовах процедури контролю якості показників інвентаризації та забезпечує формування цифрових геопросторових наборів даних, необхідних для моніторингу стану, продуктивності і біорізноманіття лісів. Розроблено програмний модуль на основі програмного забезпечення Field-Mar для збору польових даних і проведення контролю якості даних НІЛ.

Внаслідок російської військової агресії руйнуванню до рівня припинення функціонування піддалися об'єкти Краснотростянецького відділення УкрНДІЛГА (Сумська обл.). Знищено унікальну наукову бібліотеку та цінні архівні матеріали стосовно результатів досліджень на науково-дослідних об'єктах за майже 90-річний період. Великого пошкодження внаслідок обстрілів зазнала адміністративна будівля відділення, яку віднесено до пам'яток архітектури державного значення. Проведено роботи з консервації будівлі.

Визначено межі поширення інвазійного шкідника ясенової смарагдової вузькотілої златки (*Agrius planipennis*), змодельовано ймовірність її поширення в майбутньому.

Наукова та виробнича діяльність ДП «Клавдієвська ЛНДС» (Київська обл.) і ДП «Харківська ЛНДС» (Харківська обл.) частково обмежена, адже вони знаходяться на територіях, що підлягають розмінуванню.

Підпорядковані УкрНДІЛГА ДП «Степовий філіал УкрНДІЛГА» (Херсонська обл.), ДП «Луганська АЛНДС» (Луганська обл.) та

ДП «Маріупольська ЛНДС» (Донецька обл.) знаходяться на тимчасово окупованих територіях.

У результаті тимчасової окупації у 2014 р. Кримського півострову, де розташоване державне підприємство «Кримська гірсько-лісова науково-дослідна станція», УкрНДІЛГА втратив зв'язок із співвиконавцями за всіма напрямками наукової діяльності, крім того втрачено низку цінних наукових об'єктів, на яких проводилися багаторічні стаціонарні дослідження.

Розуміючи масштабність і незворотність екологічної катастрофи в лісових екосистемах внаслідок масштабних пожеж, забруднення ґрунтів, вод і лісової продукції радіонуклідами й токсичними речовинами, знищення біологічного різноманіття, порушення рельєфу, зумовлених бойовими діями, науковці невпинно продовжують свою роботу в умовах війни.

2.6. МІЖНАРОДНА ДІЯЛЬНІСТЬ

Співпраця з міжнародними організаціями та процесами

Співпраця з міжнародними організаціями та процесами здійснювалась відповідно до повноважень, наданих постановою Кабінету Міністрів України від 13.09.2002 р. №1371. Робота зосереджувалась як на виконанні міжнародних зобов'язань, так і на пошуку міжнародної допомоги для відшкодування завданої лісовому господарству шкоди внаслідок збройної агресії росії проти України.

Держлісагентство у межах компетенції на рівні експертів та керівних працівників брало участь у роботі наступних міжнародних організацій та процесів:

Форум ООН щодо лісів

Взято участь у консультаціях та роботі 18-ї сесії Форуму ООН щодо лісів (ФЛООН). Зроблено заяву від імені України стосовно наслідків воєнної агресії росії для лісів та лісового сектору України.

Взято участь в обговоренні середньострокового звіту з виконання міжнародних домовленостей щодо лісів (2015-2030 роки).

Продовольча та сільськогосподарська організація ООН (ФАО) та Комітет по лісу та лісовій галузі ЄЕК ООН (COFFI)

Узгоджено Стратегію ФАО щодо підтримки лісового господарства України. 14.12.2023 р. за підтримки ФАО проведено міжнародну донорську конференцію з метою залучення коштів для реалізації зазначеної Стратегії.

На постійній основі виконувались обов'язки співголови спільного бюро Європейської лісової комісії ФАО і Комітету по лісу та лісовій галузі ЄЕК ООН та голови виконавчого комітету Європейської лісової комісії ФАО. Зокрема:

Взято участь у 2 засіданнях бюро з підготовки чергової сесії Комітету по лісу ФАО.

Проведено два засідання бюро Європейської лісової комісії ФАО

Підготовлено інформування щодо стану лісового господарства України у воєнний час для квартального збірника ЄЕК ООН/ФАО.

Процес «Ліси Європи»

Взято участь у роботі групи експертів процесу та двох обговореннях впровадження загальноєвропейської системи управління лісовими ризиками (ForRISK).

Надано сприяння секретаріату процесу «Ліси Європи» стосовно імплементації рішення щодо підтримки лісового господарства України.

Організовано та проведено 2 тренінги з протипожежної тематики із залученням міжнародних консультантів.

Спілка державних лісових компаній Європи «EUSTAFOR»

Взято участь у 17-х загальних зборах Європейської асоціації державних лісовласників EUSTAFOR. Презентовано ДП «Ліси України» як нового члена асоціації. Сформовано та надіслано запит щодо двостороннього співробітництва та підтримки лісової галузі України.

Карпатська конвенція

Взято участь у роботі робочої групи з питань сталого лісового господарства в рамках Карпатської конвенції. Проінформовано присутніх стосовно наслідків воєнної агресії росії для лісів та лісового сектору України.

Взято участь у редагуванні рішень 7 Конференції Сторін Карпатської Конвенції.

Взято участь у 28-ій Конференції ООН зі зміни клімату в складі офіційної делегації України. Повідомлено присутніх щодо збитків завданих лісовим екосистемам в результаті повномасштабного вторгнення рф в Україну.

Також в рамках конференції взято участь у панельній дискусії на тему «Природоорієнтовані рішення для України. Від теорії до практики: ліси та вода», яка відбулася 10.12.2023 р. в українському павільйоні в рамках додаткових заходів конференції. Презентовано інформацію щодо наближеного до природи лісівництва та цифрового моніторингу ринку деревини.

Двостороння співпраця

Україна-Австрія. Проведено другий етап тренінгу з будівництва лісових доріг.

Україна-Фінляндія. Проведено два круглі столи з метою обміну досвідом з питань сталого лісоуправління.

Україна-Канада. Опрацьовується питання започаткування співпраці в сфері охорони лісів від пожеж та розвитку цифровізації.

Україна-Швеція. Підписано Меморандум про взаєморозуміння та співпрацю між Держлісагентством та Шведським лісовим агентством.

Україна-Португалія. Проведено тренінг по боротьбі з лісовими пожежами. Домовлено щодо продовження співпраці у 2024 році.

Україна-ЄС. Проведено зустріч з представниками Представництва ЄС в Україні, презентовано хід реформування лісової галузі, поточні перспективи та виклики. Надіслано запит до Представництва ЄС в Україні щодо сприяння в наданні консультацій щодо вимог Регламенту ЄС щодо знеліснення та деградації лісів – EUDR 2023/115. Тривають перемовини щодо організації круглого столу із залученням експертів ЄС.

Проекти міжнародної технічної допомоги

Україна-Словаччина. Завершено проєкт транскордонного співробітництва «На шляху до здорових лісів: посилення стійкості, життєздатності й адаптативної спроможності лісів в прикордонних регіонах України та Словаччини» в рамках інструменту добросусідства ЄС HUSKROA (HUSKROA/1701/LIP/009).

ФАО. Триває реалізація проєкту з питань боротьби з всиханням соснових насаджень та проєкту «Всесторонні, конкурентноспроможні та сталі ланцюги постачання в сільському, лісовому та рибному господарстві» (GCP/UKR/012/EC). Опрацьовуються питання розширення співпраці.

Подано спільну з ФАО заявку на проєкт до Глобального екологічного фонду (GEF). Проєкт буде спрямований на відновлення півдня та сходу, а також забезпечить створення лабораторії молекулярно-генетичної ідентифікації лісового репродуктивного матеріалу.

Україна-Німеччина. Продовжується імплементація двостороннього проєкту з підтримки проведення національної інвентаризації лісів. Опрацьовуються питання започаткування нових проєктів співпраці.

Україна-Швеція. Розпочато реалізацію проєкту, направлено на обмін досвідом з питань діджиталізації у лісовому господарстві. Проведено 4 семінари.

Україна-Естонія. Отримано 2 одиниці протипожежної техніки. Отримав фінансування проєкт двосторонньої співпраці в сфері розвитку аерофотозйомки. Очікується початок робіт в першому кварталі 2024 року.

Україна-Чехія. Подано заявку на проєкт з метою започаткування співпраці на підтримку лісовпорядкування. Також завдяки співпраці між чеськими та українськими фахівцями створено польову ГІС на базі чеського програмного забезпечення Field-Map, яка проходить випробовування та доопрацювання фахівцями ВО «Укрдержліспроект» з метою її застосування при проведенні лісовпорядкування та взаємодії польової ГІС із центральною базою даних. Передові технології для збору польових даних, повної обробки цих даних та створення центральної бази даних на рівні усієї країни розробляються та адаптуються до вимог українського законодавства у ході проведення виробничих лісовпорядних робіт.

Україна-Польща. Отримано обладнання для ведення лісогосподарських робіт.

Україна-Литва. Отримано протипожежну техніку та спецодяг для лісових пожежних. Обговорюється отримання автомобілів для лісогосподарських підприємств.

2.7. РОБОТА З ГРОМАДСЬКІСТЮ

Проведено три засідання Громадської ради при Держлісагентстві. Інформацію щодо діяльності Громадської ради оприлюднено на веб-сайті Держлісагентства.

Проведено локальні заходи в рамках акції «Створюємо ліси разом» із залученням переселених осіб.

Забезпечено реалізацію громадянами конституційного права на звернення до органів державної влади.

Протягом 2023 року своїм конституційним правом на звернення скористалось 554 громадянина.

Наказом Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 14 квітня 2023 р. № 229, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 01 червня 2023 р. за № 918/39974 затверджено Порядок організації та проведення особистого прийому громадян посадовими особами Державного агентства лісових ресурсів України та його територіальних органів.

Наказом Голови Держлісагентства від 06.07.2023 р. № 428 затверджено графік особистого прийому громадян керівництвом апарату Держлісагентства. Подані на особистому прийомі письмові звернення громадян розглядаються у порядку встановленому законодавством. Про результати розгляду звернення, громадянину повідомляється у спосіб, обраний запитувачем.

За звітний період опрацьовано 185 запитів на отримання публічної інформації згідно вимог Закону України «Про доступ до публічної інформації».

Відповідно до наказу Держлісагентства від 30.12.2013 р. № 435 «Про створення телефону «гарячої лінії» в Державному агентстві лісових ресурсів України» створено телефонну «гарячу лінію» за номером 0-800-604-473

За 2023 рік опрацьовано 139 звернень громадян, які надійшли на телефонну «гарячу лінію» Держлісагентства.

Держлісагентство постійно працює над удосконаленням форм та методів роботи щодо забезпечення реалізації конституційного права громадян на звернення, неухильного виконання норм Законів України «Про звернення громадян», «Про доступ до публічної інформації», підвищення об'єктивності, всебічності та вчасності розгляду звернень громадян та запитів на отримання публічної інформації відповідно до вимог законодавства.

2.8. НОРМОТВОРЧА РОБОТА

Розроблені Держлісагентством протягом 2023 року проекти актів спрямовані на вирішення проблемних питань у сфері діяльності Держлісагентства.

Загалом, Держлісагентством у звітному періоді проведено роботу щодо розробки 25 проектів актів (3 проекти Законів, 6 проектів постанов Кабінету Міністрів України, 5 розпоряджень Кабінету Міністрів України, 11 проектів наказів Міндовкілля).

У 2023 році забезпечено прийняття:

постанови Кабінету Міністрів України від 04.02.2023 р. № 105 «Про затвердження Порядку вирубування дерев і чагарників та використання одержаної при цьому деревини у разі зміни цільового призначення земельних лісових ділянок або встановлення сервітуту з метою їх використання в цілях, не

пов'язаних із веденням лісового господарства, та переведення земельних лісових ділянок до нелісових земель»;

постанови Кабінету Міністрів України від 22.09.2023 р. № 1017 «Про внесення змін до порядків, затверджених постановами Кабінету Міністрів України від 16 травня 2007 р. № 733 і від 7 лютого 2023 р. № 112»;

постанови Кабінету Міністрів України від 12.05.2023 р. № 483 «Про реалізацію експериментального проекту щодо видачі спеціального дозволу на спеціальне використання лісових ресурсів (лісорубного квитка) та сертифіката про походження лісоматеріалів та виготовлених з них пиломатеріалів в електронній формі»;

постанови Кабінету Міністрів України від 07.02.2023 р. № 112 «Про затвердження Порядку здійснення лісовпорядкування»;

розпорядження Кабінету Міністрів України від 03.11.2023 р. № 1002-р «Про затвердження фінансового плану державного спеціалізованого господарського підприємства «Ліси України» на 2024 рік»;

розпорядження Кабінету Міністрів України від 06.10.2023 р. № 925-р «Про погодження контракту з генеральним директором державного спеціалізованого господарського підприємства «Ліси України» Болоховцем Ю.В.»;

розпорядження Кабінету Міністрів України від 06.10.2023 р. № 919-р «Про погодження кандидатури Болоховця Ю.В. на посаду генерального директора державного спеціалізованого господарського підприємства «Ліси України»»;

розпорядження Кабінету Міністрів України від 04.04.2023 р. № 289-р «Про затвердження фінансового плану державного спеціалізованого господарського підприємства «Ліси України» на 2023 рік»;

розпорядження Кабінету Міністрів України від 22.09.2023 № 840-р «Про внесення змін до розпорядження Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2021 р. № 1777»;

наказ Міндовкілля від 22.03.2023 р. № 168 «Про визнання таким, що втратив чинність, наказу Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 15 листопада 2021 року № 749», зареєстрований в Міністерстві юстиції України 06 квітня 2023 р. за № 589/39645;

наказ Міндовкілля від 21.03.2023 № 161 «Про внесення змін до деяких нормативно-правових актів», зареєстрований в Міністерстві юстиції України 25 квітня 2023 р. за № 673/39729;

наказ Міндовкілля від 14.04.2023 № 229 «Про затвердження Порядку організації та проведення особистого прийому громадян посадовими особами Державного агентства лісових ресурсів України та його територіальних органів», зареєстрований в Міністерстві юстиції України 01.06.2023 р. за № 918/39974;

наказ Міндовкілля від 17.04.2023 р. № 232 «Про затвердження Критеріїв з визначення підприємств, установ та організацій, які мають важливе значення для національної економіки в галузі лісового та мисливського господарства в особливий період», зареєстрований в Міністерстві юстиції України 01.05.2023 р. за № 720/39776;

наказ Міндовкілля від 18.07.2023 р. № 508 «Про внесення змін до Методики визначення шкоди та збитків, заподіяних лісовому фонду внаслідок збройної

агресії Російської Федерації», зареєстрований в Міністерстві юстиції України 01.08.2023 р. за № 1298/40354;

наказ Міндовкілля від 21.07.2023 р. № 520 «Про затвердження форм документів, необхідних для реалізації експериментального проекту щодо видачі спеціального дозволу на спеціальне використання лісових ресурсів (лісорубного квитка) та сертифіката про походження лісоматеріалів та виготовлених з них пиломатеріалів в електронній формі», зареєстрований в Міністерстві юстиції України 25.08.2023 р. за № 1485/40541;

наказ Міндовкілля від 23.11.2023 № 793 «Про затвердження Лімітів використання мисливських тварин, віднесених до державного мисливського фонду, на мисливський сезон 2023-2024 років та встановлення Норм використання (добування) одним мисливцем за день інших мисливських тварин, віднесених до державного мисливського фонду, на мисливський сезон 2023-2024 років», зареєстрований в Міністерстві юстиції України 27.11.2023 за № 2040/41096;

наказ Міндовкілля від 14.12.2023 № 911 «Про затвердження форм звітних таблиць національної інвентаризації лісів».

На розгляді у центральних органах виконавчої влади перебувають:

1. Проект Закону України «Про особливості управління об'єктами державної власності в лісовій галузі та порядок утворення та діяльності спеціалізованого державного лісогосподарського акціонерного товариства «Ліси України».

2. Проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реалізації та експорту лісоматеріалів та окремих виробів з деревини».

3. Проект Закону України «Про залучення інвестицій та економічне стимулювання впровадження заходів з лісорозведення та здійснення лісовпорядкування».

4. Проект постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до Порядку ведення державного лісового кадастру та обліку лісів».

5. Проект постанови Кабінету Міністрів України «Деякі питання ведення лісового господарства у період дії правового режиму воєнного стану, а також запровадження принципів наближеного до природи лісівництва».

6. Проект наказу Міндовкілля «Про затвердження Правил використання корисних властивостей лісів».

7. Проект наказу Міндовкілля «Про затвердження Інструкції з проектування, технічного приймання, обліку та оцінки якості лісокультурних об'єктів».

8. Проект наказу Міндовкілля «Про затвердження Правил державного обліку мисливських тварин і обсягів їх добування».

2.9. КАДРОВА РОБОТА

Станом на січень 2024 року в лісовій галузі мобілізовано 2390 осіб. Внаслідок бойових дій 111 працівників загинуло, 169 отримали поранення, 94 зникли безвісти.

На виконання постанови Кабінету Міністрів України від 07.09.2022 №1003 «Деякі питання реформування управління лісової галузі» в 2023 році:

- розпочали діяльність 9 міжрегіональних управлінь лісового та мисливського господарства;
- з 24 обласних управлінь лісового та мисливського господарства припинено 18;
- чисельність працівників апарату Держлісагентства порівняно з 2022 роком скоротилась на 20%;
- чисельність працівників територіальних органів Держлісагентства порівняно з 2022 роком - на 45%.

У 2023 році призначено начальника Північно-Західного міжрегіонального управління лісового та мисливського господарства, перших заступників начальників Південно-Східного, Північного, Західного, Центрального, Північно-Східного, Південно-Західного, Північно-Західного, Південного міжрегіональних управлінь лісового та мисливського господарства та заступників начальників Центрально-Західного, Південно-Східного, Північно-Східного, Західного, Північного, Південно-Західного, Південного, Центрального, Північно-Західного міжрегіональних управлінь лісового та мисливського господарства на період до призначення на посаду переможця конкурсу або до спливу дванадцятимісячного строку після припинення чи скасування воєнного стану.

За 2023 рік звільнено з посад начальників Північно-Східного та Південно-Західного міжрегіональних управлінь лісового та мисливського господарства, першого заступника начальника Центрального міжрегіонального управління лісового та мисливського господарства, заступників начальника Південного, Північного, Північно-Східного та Центрально-Західного міжрегіональних управлінь лісового та мисливського господарства.

За 2023 рік згідно з пунктом 29 постанови Кабінету Міністрів від 02.08.1995 р. № 597 «Про типову форму контракту з керівником підприємства, що є у державній власності» та відповідно до пункту 18 Положення про Порядок укладання Контракту з керівником підприємства, що є у державній власності, при найманні на роботу, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 19 березня 1993 року № 203, продовжено 5 контрактів з директорами державних підприємств. Укладено 4 нових контракти з керівниками державних підприємств, 11 директорів звільнено з посад (за угодою сторін, по закінченню терміну дії контракту).

За 2023 рік Держлісагентством винесено 1 дисциплінарне стягнення у вигляді оголошення догани керівнику ДП «Лісогосподарський інноваційно-аналітичний центр» Рівтіну М.Л.

За 2023 рік більше 1500 працівників лісової галузі підвищили кваліфікацію на базі Українського центру підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів лісового господарства та його філій.

На період дії воєнного стану в державі підвищення кваліфікації працівників галузі в Укрцентркадриліс проводились в режимі відеоконференції.

2.10. РОБОТА ІЗ ЗАПОБІГАННЯ ТА ВИЯВЛЕННЯ КОРУПЦІЇ

Кабінет Міністрів України 04 березня 2023 року постановою №220 затвердив Державну антикорупційну програму на 2023-2025 роки (ДАП) підготовлену Національним агентством з питань запобігання корупції відповідно до Закону України «Про запобігання корупції» виконавцем якої є Держлісагентство.

ДАП визначені конкретні заходи для її виконання працівниками Держлісагентства, його територіальними органами, підприємствами, установами безпосереднього підпорядкування. Показники результативності виконання кожного заходу, виконавці заходу, строки виконання заходу, а також джерела та обсяги фінансових ресурсів, необхідних для їх виконання відображаються в Інформаційній системі моніторингу (ИСМ).

Протягом 2023 року співробітниками Держлісагентства були виконані наступні заходи передбачені ДАП:

- з 17.11.2023 р. видача лісорубного квитка здійснюється виключно в електронній формі та є невід'ємною складовою ланцюга контролю за рухом деревини, від походження партії до кінцевого споживача;

- з 17.12.2023 р. видача Сертифіката про проходження лісоматеріалів та виготовлення з них пиломатеріалів надається заявнику через Єдину екологічну платформу «ЕкоСистема»;

- створено функцію обліку та простежуваності природних ресурсів. Простежуваність походження та реалізації лісопродукції забезпечується шляхом виконання вимог наказу Міндовкілля від 27.09.2021 р. № 621 "Про затвердження Інструкції з ведення електронного обліку деревини".

Виконанням зазначених заходів були усунені корупційні ризики, які існували під час дії паперового лісорубного квитка та паперового сертифіката.

Слід також зазначити, що в минулому році були виконані заходи передбачені Антикорупційною програмою на 2021-2023 роки, яка затверджена наказом від 07.09.2021 р. №502.

Було впроваджено ефективну систему запобігання, виявлення та протидії корупції в діяльності Держлісагентства та його структурних підрозділах. Проведена робота з оцінки корупційних ризиків, виявлені та усунені причини які сприяють вчиненню корупційних чи пов'язаних з корупцією правопорушень. Дана робота сприяла підвищенню ефективності і результативності антикорупційної діяльності.

У Держлісагентстві забезпечено ефективне функціонування уповноваженого підрозділу (особи) з питань запобігання та виявлення корупції. На головній сторінці веб-сайту Держлісагентства наявне посилання на загальнодоступну, спеціальну, окремо визначену рубрику «Гаряча лінія - повідомити про корупцію», де зазначено телефон та електронну пошту для повідомлень про можливі корупційні та пов'язані з корупцією правопорушення.

З метою виявлення проявів корупції у Держлісагентстві запроваджено моніторинг повідомлень в ЗМІ та інтернет-просторі про факти корупційних або

пов'язаних з корупцією правопорушень з боку працівників Держлісагентства, підприємств, установ і організацій, що належать до сфери управління Держлісагентства. За результатами зазначеного моніторингу проводяться перевірки, за підсумками яких вживаються відповідні заходи реагування, зокрема, вживаються заходи з мінімізації корупційних ризиків. Усвідомлюючи важливість інформаційних кампаній, спрямованих на популяризацію антикорупційних заходів, що здійснюються у державі, роз'яснення положень законодавства про запобігання та протидію корупції. Держлісагентство системно провадить відповідну освітню роботу серед посадовців та співробітників, керівників підпорядкованих підприємств, уповноважених з питань запобігання та виявлення корупції територіальних органів.

ІІІ. ВИКОРИСТАННЯ КОШТІВ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ

Фінансування із загального фонду державного бюджету у 2023 році за бюджетними програмами склало 333322,8 тис. грн. (приблизно 10% від потреби у бюджетному фінансуванні), а саме:

- програма 2709010 «Керівництво та управління у сфері лісового господарства» (115345,4 тис. грн.);
- програма 2709060 «Ведення лісового та мисливського господарства, охорона і захист лісів в лісовому фонді» виключно на функціонування бюджетних установ та установ природно-заповідного фонду (205947,6 тис. грн.);
- програма 2701040 «Наукова і науково-технічна діяльність у сфері захисту довкілля та природних ресурсів» (12029,8 тис. грн.).

Законом України від 22.12.2018 р. № 2621 «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України», доповнено частину третю статті 29 пунктом 13-4 та частину четверту статті 30 доповнено пунктом 15-1. Відповідно до зазначених змін здійснюється наповнення спеціального фонду Державного бюджету за рахунок рентної плати за спеціальне використання лісових ресурсів, у частині деревини, заготовленої в порядку рубок головного користування. Кошти спеціального фонду спрямовуються на ведення лісового і мисливського господарства, охорону і захист лісів в лісовому фонді підприємств південно-східного регіону країни, проведення робіт з національної інвентаризації лісів та лісовпрядкування.

Наповнення спеціального фонду держбюджету за рахунок рентної плати за спеціальне використання лісових ресурсів, у частині деревини, заготовленої в порядку рубок головного користування здійснюється по мірі надходження рентної плати від філій ДП «Ліси України». За 2023 рік таких коштів перераховано 219,2 млн грн.

Загальний обсяг відкритих асигнувань у 2023 році склав 80,2 млн грн. Це підприємства УкрНДІЛГА, ВО «Укрдержліспроект», ДП «Слов'янське ЛГ»,

ДП «Лиманське ЛГ», ДП «Великокомпанівське ЛМГ», ДП «Великоанадольське ЛГ», ДП «Олешківське ЛМГ».

Використання зазначених коштів здійснюється відповідно до Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для фінансування заходів з ведення лісового і мисливського господарства, охорони і захисту лісів у лісовому фонді, створення захисних лісових насаджень та полезахисних лісових смуг, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 20.12.2017 № 1016.

На 2024 рік в Законі України «Про Державний бюджет України на 2024 рік» не затверджено спеціальний фонд.

Залишки коштів спеціального фонду державного бюджету станом на 01.01.2024 становлять 394,4 млн. грн.

За результатами фінансово-господарської діяльності за 2023 рік отримано 23 594 млн грн чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), що на 323 млн грн більше, ніж у 2022 році (приріст 1%), в тому числі чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) ДП «Ліси України» становить 98% від загального чистого доходу по галузі.

Відновили роботу ДП «Великоанадольське ЛГ», ДП «Лиманське ЛГ», ДП «Слов'янське ЛГ», ДП «Вовчанське ЛГ», ДП «Куп'янське ЛГ», ДП «Великокомпанівське ЛМГ», ДП «Олешківське ЛМГ».

Суттєвого росту чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) досягли наступні підприємства безпосереднього підпорядкування: ДСЛП «Київлісозахист» – 132%, ДП «Харківська ЛНДС» – 59%, ДП «Укрцентркадриліс» – 47%, ДСЛП «Львівлісозахист» – 45%, Харківська державна експедиція – 29%, ДП «Клавдієвська ЛНДС» – 40%

Зниження чистого доходу у порівнянні з минулим роком допущено ДП «Новгород-Сіверська ЛНДС» – 37%, ДСЛП «Рівнелісозахист» – 31%, ДП «Закарпатліссервіс» – 56%.

На ведення лісового господарства державними підприємствами було спрямовано 9 098 млн грн (частка ДП «Ліси України» становить 96%), із них 9 040 млн грн або 99,4% власних обігових коштів підприємств, 57,2 млн грн зі спеціального фонду держбюджету або 0,4%.

Метою діяльності державного підприємства є отримання прибутку. Саме за цієї умови підприємство може стабільно існувати і забезпечувати собі основу для розвитку.

Підприємствами галузі за 2023 рік отримано 3 551 млн грн прибутку до оподаткування проти 1 458 млн грн у 2022 році. Ріст становить 143%. Прибуток до оподаткування ДП «Ліси України» становить 3534 млн грн або 99,5% від усього по галузі.

За результатами фінансово-господарської діяльності підприємствами галузі отримано 2 892 млн. грн. чистого прибутку, з якого 2 878 млн грн або 99,5% це чистий прибуток ДП «Ліси України».

Показником, що характеризує ефективність діяльності підприємства є рентабельність.

Слід зазначити збільшення рентабельності підприємств галузі у порівнянні з відповідним періодом минулого року з 4,9% до 12,3%. Середнє значення рентабельності підприємств становить 12,3% (ДП «Ліси України» - 12,5%).

Менше 1% рентабельності діяльності мають 7 підприємств.

На фінансовий стан підприємств вплинуло введення в країні воєнного стану, що спричинило зменшення заготівлі та реалізації лісопродукції, проведення реформи щодо управління державними лісогосподарськими підприємствами (припинення в результаті реорганізації шляхом злиття).

Найвищого рівня рентабельності досягли підприємства: Харківська державна експедиція – 15,2%, ДП «Ліси України» – 12,5%, ДП «ЛПАЦ» – 5,6%, ДП «Новгород-Сіверська ЛНДС» – 4,8%.

За 2023 рік підприємствами галузі за рахунок власних коштів освоєно 1060 млн. грн. капітальних інвестицій.

Ступінь зносу основних засобів в середньому по галузі становить 67%. Більше 51% зносу основних засобів на підприємствах: ДП «Закарпатліссервіс» - 94%, ДСЛП «Херсонлісозахист» - 89%, Інститут «Харківдпроагроліс» - 90%, Львівська державна експедиція - 85%, Укрцентркадриліс - 81%, ДП «Слов'янський лісгосп» - 71%, ДП «Новгород-Сіверська ЛНДС» - 87%, ДП Степовий філіал УкрНДІЛГА – 86%.

Найкращі показники щодо стану основних засобів на підприємствах ДП «Вінницька ЛНДС», ДП «ЛПАЦ», ДСЛП «Київлісозахист», ВО «Укрдержліспроект», ДП «Клавдієвське ЛГ», ДП «Ліси України».

На фінансовий стан підприємств значний вплив має податкове навантаження. В середньому по галузі відсоток сплачених податків і зборів від чистого доходу становить 46%.

За 2023 рік підприємствами галузі сплачено до бюджетів усіх рівнів 9 млрд 156 млн грн податків, зборів та обов'язкових платежів, що на 1 млрд 399 млн грн або 18% більше, ніж за аналогічний період 2022 року.

З них до державного бюджету сплачено 6 млрд 770 млн грн (74%), до місцевих бюджетів – 2 млрд 386 млн грн (26%).

Найбільшу питому вагу у сумі сплачених податків та зборів становить податок на додану вартість – 38% (3 млрд 434 млн грн), частина чистого прибутку – 24% (2 млрд 232 млн грн), податок на доходи фізичних осіб – 16% (1 млрд 472 млн грн) та рентна плата за спеціальне використання лісових ресурсів – 13% (1 млрд 183 млн грн).

Крім податків підприємствами галузі за звітний період сплачено 1 млрд 665 млн грн єдиного соціального внеску.

Разом за 2023 рік сплачено податків та ЄСВ – 10 млрд 821 млн грн, з яких 98% сплачено державним спеціалізованим господарським підприємством «Ліси України».

Слід зазначити, що сума сплачених податків і платежів за 2023 рік у 28 разів перевищила суму коштів, виділених з державного бюджету за всіма бюджетними програмами Держлісагентства (включаючи науку, апарат Агентства та терорганів) або у 41 раз більше коштів, виділених на ведення лісового

господарства, охорону та захист лісів (утримання природно-заповідного фонду, національна інвентаризація лісів, лісовпорядкування).

У липні-серпні 2023 року Рахунковою палатою було проведено аудит ефективності виконання Держлісагентством повноважень в частині забезпечення контролю своєчасності, повноти нарахування та сплати податків та інших надходжень до державного бюджету суб'єктами господарювання у сфері лісового господарства за 2020 – 2022 роки та I півріччя 2023 року.

В акті про результати аудиту Рахунковою палатою відмічено, що сума нарахованих і сплачених податків та інших платежів до державного бюджету суб'єктами господарювання у сфері лісового господарства мала стійку тенденцію до зростання: нарахування зросли у 1,7 рази (з 2,9 млрд грн у 2020 році до 5 млрд грн у 2022 році) і сплата – у 1,8 рази (з 3 до 5,4 млрд грн відповідно).

Податковий борг підприємств галузі за 2023 рік скоротився на 29 млн грн або 53%.

Оплата праці

Серед основних завдань і напрямків соціальної політики Держлісагентства є забезпечення зростання реальних доходів працівників галузі.

За підсумками 2023 року зберігається тенденція до зростання обсягів реалізації продукції. В цілому обсяг реалізованої лісопродукції зріс на 1%. Середньомісячна заробітна плата працівників галузі порівняно з 2022 роком зросла на 1400 грн., або 7% і становить 20 972 грн.

Рівень середньомісячної заробітної плати штатного працівника у державному спеціалізованому господарському підприємстві «Ліси України» за 2023 р. становить 21 126 грн., що у 3,1 рази вище рівня мінімальної заробітної плати (6700 грн.) і має тенденцію до зростання.

Стан виплати заробітної плати та недопущення її заборгованості знаходиться на постійному контролі Держлісагентства.

Заборгованість із виплати заробітної плати на працюючих підприємствах відсутня.

Станом на 01.01.2024 чисельність штатних працівників по галузі склала 31 104 штатні одиниці і зменшилася порівняно з минулим роком на 3 609 штатних одиниць, або на 10%. По ДП «Ліси України» чисельність штатних працівників станом на 01.01.2024 склала 29 818 штатних одиниць, що на 3576 штатних одиниць, або на 11% менше, ніж на початок 2023 року.

IV. ОРГАНІЗАЦІЙНА ІНФОРМАЦІЯ

Державне агентство лісових ресурсів України є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра захисту довкілля та природних ресурсів і який реалізує державну політику у сфері лісового та мисливського господарства

Основними завданнями Держлісагентства є:

– забезпечення реалізації державної політики у сфері лісового й мисливського господарства, а також охорони, захисту, раціонального використання й відтворення ресурсів лісу, мисливської фауни, підвищення ефективності лісового та мисливського господарства;

– здійснення державного управління в галузі ведення лісового і мисливського господарства, а також державного контролю за дотриманням вимог нормативно-правових актів щодо ведення лісового господарства (крім державного контролю з карантину рослин та у сфері захисту рослин);

– розробка та організація виконання загальнодержавних, міждержавних і регіональних програм у сфері захисту, підвищення продуктивності, раціонального використання та відтворення лісів, а також участь у розробці та виконанні таких програм із питань використання та відтворення мисливської фауни, розвитку мисливського господарства, організації лісовпорядкування.

Система Держлісагентства складається з підприємств, установ та організацій державної форми власності.

Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 07 вересня 2022 року № 1003 «Деякі питання реформування управління лісової галузі» замість територіальних органів Державного агентства лісових ресурсів були утворені міжрегіональні територіальні органи Державного агентства лісових ресурсів.

Міжрегіональні управління сприяють забезпеченню формування і реалізації державної політики в сфері лісових відносин та ведення лісового і мисливського господарства та полювання на відповідній території.

Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 07 вересня 2022 року № 1003 «Деякі питання реформування управління лісової галузі» для забезпечення ведення лісового господарства на місцевому рівні утворено державне спеціалізоване господарське підприємство «Ліси України» шляхом злиття спеціалізованих державних лісогосподарських підприємств, які належали до сфери управління Державного агентства лісових ресурсів.

Державне спеціалізоване господарське підприємство «Ліси України» є відповідальним за весь комплекс лісогосподарських робіт – від садіння лісу до проведення рубок головного користування. Окрім державних підприємств в підпорядкуванні Держлісагентства знаходяться наукові, навчальні організації, заповідники і національні парки, та інші підприємства, установи, організації безпосереднього підпорядкування.

V. СТРАТЕГІЧНІ ЗАВДАННЯ 2023 ТА ПЕРСПЕКТИВИ 2024

Для покращення інституційної структури лісового господарства, та з метою розподілу функції між різними установами, щоб гарантувати повноцінне впровадження лісової політики на національному рівні розпорядженням Кабінету Міністрів України від 29.12.2021 р. № 1777-р затверджено Державну стратегію управління лісами в Україні до 2035 року. Стратегію було розроблено

після консультацій із зацікавленими сторонами, отримано комплексний документ, спрямований на вдосконалення всіх трьох складових сталого управління лісами (екологічної, економічної та соціальної).

Після ухвалення Державної стратегії розроблено операційний план її реалізації. Зважаючи на війну, що триває, прийнято рішення про внесення змін до Стратегії, які затверджено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 22.09.2023 р. № 840-р.

Паралельно розглядалися відповідні шляхи ефективного реформування інституційної структури у сфері лісового господарства відповідно до вимог стратегії.

Після тривалого обговорення Кабінет Міністрів України прийняв постанову від 7 вересня 2022 р. № 1003 «Деякі питання реформування управління лісової галузі». Відповідно до цієї постанови кількість управлінь, які виконують функції реалізації політики в сфері лісового та мисливського господарства на регіональному рівні, зменшилася з 24 до 9.

На виконання зазначеної постанови створено єдине державне спеціалізоване лісогосподарське підприємство «Ліси України», яке підпорядковується Державному агентству лісових ресурсів України та об'єднує 148 лісових філій (колишніх державних лісогосподарських підприємств). Постанова передбачає подальше перетворення державного спеціалізованого лісогосподарського підприємства «Ліси України» в акціонерне товариство, 100 відсотків акцій якого належатиме державі. Відповідний проєкт закону розроблено та на даний момент розглядається Кабінетом Міністрів України.

Дане рішення забезпечило вирішення конфлікту розподілу функцій управління у лісовій галузі.

За Міндовкіллям залишається функція формування лісової політики, та підготовки нормативно-правових актів. Державна екологічна інспекція України (підпорядкований Міндовкілля незалежний орган) виконує контролюючу функцію в усіх українських лісах.

Держлісагентство відповідає за впровадження державної лісової політики і здійснює нагляд за сталим управлінням лісами у 73% українських лісів. Відповідно господарюючу функцію покладено на ДП «Ліси України».

У 2023 році забезпечено безперервність виконання лісогосподарських заходів.

Реформа лісової галузі ставить за мету розвиток лісоресурсного потенціалу, підвищення екологічних стандартів та отримання економічної вигоди у вигляді сталого зростання й підвищення конкурентоздатності економіки як держави в цілому, так і лісових територій зокрема. Досягнення цих цілей потребує узгоджених політичних ініціатив, ефективних управлінських рішень та довгострокових інвестицій. Саме тому здійснюється системна трансформація сфери лісогосподарювання для забезпечення нової якості ведення лісового господарства на всіх рівнях.

5.1. ЦИФРОВІЗАЦІЯ ЛІСОВОЇ ГАЛУЗІ

1. е-Лісорубний квиток. В національній онлайн-платформі «ЕкоСистема», у розділі отримання е-послуг у сфері лісового господарства «е-Ліс» впроваджено пілотний проєкт для подачі документів на отримання і видачу лісорубного квитка.

Прийнята постанова Кабінету Міністрів України від 12 травня 2023 р. № 483 «Про реалізацію експериментального проєкту щодо видачі спеціального дозволу на спеціальне використання лісових ресурсів (лісорубного квитка) та сертифіката про походження лісоматеріалів та виготовлених з них пиломатеріалів в електронній формі», якою затверджено Порядок реалізації експериментального проєкту щодо видачі спеціального дозволу на спеціальне використання лісових ресурсів (лісорубного квитка) в електронній формі.

Відповідно до зазначеного Порядку спеціальний дозвіл на спеціальне використання лісових ресурсів (лісорубний квиток) (далі - лісорубний квиток) в електронній формі, видається територіальним органом Держлісагентства, органом виконавчої влади з питань лісового господарства Автономної Республіки Крим з обов'язковим внесенням інформації до Єдиної державної системи електронного обліку деревини не пізніше наступного робочого дня з дня видачі лісорубного квитка.

З дня набрання чинності Постанови територіальними органами Держлісагентства в період з 17 листопада 2023 року по 01.01.2024 року видано лісорубних квитків в електронній формі в кількості – 2218 шт. на загальну масу – 223,1 тис. м³.

Наказом Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 21.07.2023 р. № 520 «Про затвердження форм документів, необхідних для реалізації експериментального проєкту щодо видачі спеціального дозволу на спеціальне використання лісових ресурсів (лісорубного квитка) та сертифіката про походження лісоматеріалів та виготовлених з них пиломатеріалів в електронній формі», який зареєстрований у Міністерстві юстиції України 25.08.2023 р. за № 1485/40541, затвердженні форми документів, необхідних для реалізації експериментального проєкту щодо видачі спеціального дозволу на спеціальне використання лісових ресурсів (лісорубного квитка).

2. е-Сертифікат. Впроваджено електронний сертифікат про походження лісоматеріалів та виготовлених з них пиломатеріалів. Завдяки реалізації проєкту, механізм підготовки та видачі Сертифікатів став автоматизованим, що виключить можливість корупційної складової під час видачі Сертифікатів та маніпуляцій зі сторони експортерів з первинними бухгалтерськими та товарно-транспортними документами. Створено електронний моніторинг обсягу заготівлі та експорту лісопродукції, прозорий механізм видачі Сертифікатів з функціями контролю часу подачі документів експортером, часу видачі Сертифіката та часу відмови у видачі Сертифіката. Експортери заощаднують значну кількість часових та матеріальних ресурсів, пов'язаних із зникненням

необхідності фізичної присутності експортера для подачі документів для отримання Сертифікату та отримання паперового примірника Сертифікату.

3. Розроблено та використовується в режимі тестування додаткові функціональні удосконалення:

- фотофіксація під час реалізації лісопродукції та формуванні ТТН-ліс у філіях ДП «Ліси України»;

- оновлено додаток ЕОД на ОС Android до версії 2.0 на оптимізований;

- забезпечено функцію внутрішньої валідації уніфікованих засобів маркування деревини (бирок) та автоматичного встановлення відмітки щодо їх використання;

- інтегровано програмний продукт «Трембіта» щодо видачі спеціального дозволу на спеціальне використання лісових ресурсів (лісорубного квитка) та сертифіката про походження лісоматеріалів та виготовлених з них пиломатеріалів в електронній формі;

- розпочато розробку та впровадження функціоналу GPS- моніторингу та е-Наряд для ДП «Ліси України», який дозволить комплексно відслідковувати рух спеціалізованих автотранспортних засобів у лісових масивах. В майбутньому плануємо розповсюдити дію функціоналу GPS-моніторингу на всіх лісокористувачів та їх підрядників.

4. КСЗІ мереж мисливської галузі. Реалізовано перший етап технічного процесу створення комплексної системи захисту інформації інформаційно-телекомунікаційної системи «Мисливець», що складається з автоматизованої інформаційної системи «Мисливець» та мережі передачі даних, шляхом доопрацювання механізмів розмежування доступу в інформаційній системі та досягнення максимальної ефективності захисту за рахунок одночасного цільового використання усіх необхідних ресурсів.

5. Розпочато процес об'єднання структурно-розрізнених регіональних баз даних в Єдину базу даних «Мисливець». Вже отримано всі регіональні бази даних, вивчена їх структура та розроблено план злиття децентралізованих баз даних в єдину базу з уніфікованою структурою.

5.2. ЗБІЛЬШЕННЯ ПЛОШІ ЛІСІВ ТА ВІДТВОРЕННЯ ЛІСОВИХ ЛАНДШАФТІВ

Суттєвих результатів досягнуто у питанні визначення та збереження самосійних лісів. Для збереження самозалісених земель на підставі наданої Держгеокадастром інформації, державними лісогосподарськими підприємствами відповідно до чинного законодавства розпочато відповідні заходи з метою приєднання самозалісених ділянок до складу цих підприємств.

У 2022 році прийнято Закон України від 20.06.2022 р. № 2321-ІХ «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо збереження лісів». Законом передбачено:

- визначення механізму збереження самосійних лісів з подальшим веденням лісового господарства на цих територіях;

- встановлення заборони на розорювання пасовищ і сіножатей на період до 01.01.2025 року;
- проведення інвентаризації відмінних від ріллі ділянок, які були передані з державної в комунальну власність з метою виявлення природоохоронних ділянок та вжиття заходів для їх збереження;
- спрощення процедури ведення лісового господарства для постійних лісокористувачів та власників лісів на площі менше 100 га;
- надання Кабінету Міністрів України права погоджувати зміну цільового призначення лісів на землях всіх категорій, права надавати в постійне користування ліси державної форми власності для ведення лісового господарства;
- спрощення процедури лісорозведення;
- спрощення процедури переведення в землі лісогосподарського призначення земель приватної власності при наявності бажання власника;
- підтвердження права власності на ліси для державних та комунальних лісогосподарських підприємств на основі планово-картографічних матеріалів лісовпорядкування;
- запровадження механізму викупу державою земельних ділянок для збереження територій природно-заповідного фонду та ведення лісового господарства.

На виконання даного закону Кабінетом Міністрів України прийнято наступні постанови:

- від 22.12.2022 р. № 1410 «Про внесення змін до Правил відтворення лісів»;
- від 04.02.2023 р. № 105 «Про затвердження Порядку вирубування дерев і чагарників та використання одержаної при цьому деревини у разі зміни цільового призначення земельних лісових ділянок або встановлення сервітуту з метою їх використання в цілях, не пов'язаних із веденням лісового господарства, та переведення земельних лісових ділянок до нелісових земель»;
- від 07.02.2023 р. № 112 «Про затвердження Порядку здійснення лісовпорядкування».

Наразі Держлісагентством продовжується робота з приведення нормативно-правових актів у сфері лісового господарства до кращих європейських практик.

Станом на 01.01.2024 державні підприємства Держлісагентства направили 3756 клопотань до відповідних органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування щодо передачі самозалісених земельних ділянок у постійне користування на загальну площу 94,3 тис. га.

Отримано 1040 відповідей, з них 910 позитивних на загальну площу 11,8 тис. га. Із даної площі розроблено 193 проектів землеустрою або технічної документації на загальну площу 26745,6 га, присвоєно кадастрових номерів – на 9457,2 га, отримано витягів з державного реєстру речових прав – на 8214,6 га.

5.3. СТВОРЕННЯ, БУДІВНИЦТВО ТА РОЗШИРЕННЯ ЛІСОВИХ СЕЛЕКЦІЙНО-НАСІННЄВИХ ЦЕНТРІВ

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 07.09.2022 р. № 1003 «Деякі питання реформування управління лісової галузі» утворено державне спеціалізоване господарське підприємство «Ліси України» шляхом приєднання до нього спеціалізованих державних лісгосподарських підприємств, які належать до сфери управління Державного агентства лісових ресурсів. ДП «Ліси України» є правонаступником майна, прав та обов'язків спеціалізованих державних лісгосподарських підприємств, які належать до сфери управління Державного агентства лісових ресурсів, що реорганізуються, на виконання пункту 550 Плану пріоритетних дій Уряду на 2023 рік, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 березня 2023 р. № 221-р та пункту 2.2 наказу Державного агентства лісових ресурсів України від 27.02.2023 р. № 241 «Про результати лісокультурного виробництва у 2022 році та завдання на 2023 рік з врахуванням особливостей роботи в умовах воєнного стану», щодо виконання наказу Державного агентства лісових ресурсів України від 22.02.2022 р. № 335 «Про затвердження плану заходів зі створення лісових селекційно-насіннєвих центрів у 2022 році» та пропозиції ДП «Ліси України» прийнято рішення про внесення змін до плану заходів зі створення лісових селекційно-насіннєвих центрів (наказ від 21.03.2022 р. № 292), згідно з яким у 2023 році заплановано будівництво 4-ох нових, та розширення 1-го існуючого селекційно-насіннєвого центру для вирощування садивного матеріалу із закритою кореневою системою.

Станом на 01.01.2024 у ДП «Ліси України» функціонує 4 ЛСНЦ, в тому числі: на базі філій «Овруцьке спеціалізоване лісове господарство» (Житомирська область), «Ізяславське лісове господарство» (Хмельницька область), «Чорноліське лісове господарство» (Кіровоградська область), філія «Львівський лісовий селекційно-насіннєвий центр» (Львівська область) та 1 лісовий розсадник у «Чортківське лісове господарство» (Тернопільська область).

Розрахункова кількість вирощування садивного матеріалу даних лісонасіннєвих центрів в рік становить 10,25 млн. шт., за рахунок яких можна залісити близько 2,6 тис. гектарів.

У 2023 році завершено облаштування 3-х селекційно-насіннєвих центрів у Волинській, Сумській, Івано-Франківській областях. На сьогоднішній день, з використанням сучасного обладнання та технологій, на 2024 налагоджено виробництво ще близько 12 млн. шт. стандартного садивного матеріалу основних лісоутворюючих порід.

На 2024 рік заплановано розширення цих центрів з урахуванням лісонасінного районування України та збільшення обсягу виробництва садивного матеріалу до 25 млн. шт.

Нарощування потужностей виробництва садивного матеріалу дозволить забезпечити якісним садивним матеріалом потреби лісовідновлення, реалізацію програми Президента України «Зелена країна», а основне – відновлення втрачених та пошкоджених внаслідок війни деревостанів.

5.4. ПЛАНИ НА 2024 РІК

У 2024-2025 році планується здійснити наступні кроки з удосконалення сталого лісоуправління:

- Ліквідація негативних наслідків збройної агресії РФ на лісове господарство.
- Подальше виконання програми Президента України «Зелена країна».
- Подальший розвиток цифровізації лісового господарства.
- Подальше розширення існуючих потужностей та будівництво нових лісонасінневих центрів для вирощування посадкового матеріалу із закритою кореневою системою.
- Подальше формування ефективного та прозорого ринку деревини.
- Подальший розвиток рекреації.
- Подальше запровадження принципів наближеного до природи лісівництва.